„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr

Ніва

№ 27 (123) БЕЛАСТОК, 6 ЛІПЕНЯ 1958 г. ГОД III

ВЯЛІКАЯ ГАДАВІНА

15 ліпеня 1960 года грамадскасць Ольштынскага ваяводства, а таксама ўсёй Польшчы будзе святкаваць 550-годзе вялікага змагання польскіх, беларуска - літоўскіх і іншых войск на Грунвальдскім полі з Тэўтонскім ордэнам.

Бітва пад Грунвальдам — гэта вялікая падзея ў гісторыі не толькі польскага, але і беларускага народа. Праліта была супольна кроў за рашучую перамогу саюзных войск над войскамі ворага, які ў той час лічыўся непераможным.

Тэўтонскі ордэн, выкарыстоўваючы нязгоду Польшчы і Літвы бесперапынна нападаў то на адну, то на другую дзяржаву, захопліваючы землі і ўключаючы іх у межы сваёй, створанай на чужых землях дзяржавы. У выніку гэтых нападаў частка польскіх зямель (а ў тым ліку Паморскія землі))была адарвана ад Польшчы. Польшча, такім чынам, была пазбаўлена доступу да Балтыйскага мора. Нешта падобнае адбылося і са Жмудзяй — энтаграфічнай часткай Літоўскай дзяржавы.

Небяспека, пагражаючая з боку Тэўтонскага ордэна прывяла да уніі польскую і літоўскую дзяржавы. У выніку таго, што беларускія землі ўваходзілі ў той час у склад Вялікага Літоўскага Княства, беларускія войскі сталі саюзнікамі польскіх вайсковых злучэнняў, змагаючыхся на Грунвальдскім полі.

Гэта супольная барацьба не на жыццё, а на смерць за сваю незалежнасць зрабіла Грунвальд сімвалам польска-беларускай дружбы.

Праўда, беларуская кроў не раз яшчэ была праліта на гэтых землях, успомніць хаця-б 1914 год, калі на землях былой Прусіі вялі змаганне дзве рускія арміі, у складзе якіх знаходзіліся і беларусы.

І ўжо зусім нядаўна, ў 1945 годзе, калі совецкія войскі вызвалялі гэтыя землі, беларуская кроў закладала фундаменты новага ладу і новага жыцця на гэтых землях.

Землі Вармії і Мазур, якія, такім чынам, былі ў мінулым кузняй незалежнасці народаў, сталі сёння кузняй дружнай працы. Як калісьці пад Грунвальдам змагаліся палякі, беларусы, украінцы і «мазуры з-пад Элку», так сёння ўсе яны дружнай працай адбудоўваюць з паваенных руін гарады і прыкладаюць вялікія намаганні да развіцця сельскай гаспадаркі. Дружба гэта праяўляецца і ў культурным жыцці. Не трэба гаварыць, якую вялікую ролю адыгрываюць тут хаця польскія, украінскія, беларускія і рускія песні.

Хочацца, аднак, сказаць аб арганізацыі 550-ай гадавіны гістарычных падзей Грунвальда. Ужо ў гэтым годзе «Людовае Свята» адбывалася на Грунвальдскім полі. Ці гэта не цэнная ініцыятыва Ольштынскага ваяводства? Думаю, што так. Многія ўдзельнікі гэтага свята пазналі бліжэй сваімі ўласнымі вачыма гэтае гістарычнае месца і навакольныя мясцовасці. А на аснове гэтага зроблена планы адзначэння 550-ай гадавіны.

Перш за ўсё ініцыятарамі іх з'яўляюцца грамадзяне, жыццё і праца якіх звязаны з гэтымі гістарычнымі месцамі. Ад іх выйшла прапанова, каб 550-ая гадавіна перамогі пад Грунвальдам мела міжнародны характар, каб ва ўрачыстасцях бралі ўдзел прадстаўнікі тых народаў, якія змагаліся ў гэтай бітве. Думаю, што такая прапанова вельмі каштоўная. Яна патрабуе ад нас, беларусаў, пражываючых у Польшчы, шырокай падтрымкі.

Ф. БЕРНІКОВІЧ

Польскі друк аб канцэртах Шырмы

Увесь польскі друк з захапленнем піша аб канцэртах харавой капелы БССР. Прывядзем некалькі характэрных урыўкаў.

TRYBUNA LUDU: „...Zwyczajne brawa można uznać za grzecznościowe, ale publiczność z największej nawet kurtuazji nie domaga się bisów i to tak gwałtownie jak na środowym koncercie w Sali Kongresowej..."

ŻYCIE WARSZAWY: „...Wykonanie tych utworów (zwłaszcza właśnie „klasyków") dowiodło, że białoruski chór stoi na niezwykle wysokim poziomie muzycznym i kierowany jest z ogromną muzyczną kulturą (dobór głosów w tercecie!). Wielu świetnych wokalistów (wspaniałe, zawiesiste basy, śpiewające gdzieś aż w kontra-oktawie), doskonała dykcja (słyszało się dosłownie każdą zgłoskę), to wszystko przyczyniło się do sukcesu, jaki odniósł w Warszawie białoruski chór..."

SŁOWO POWSZECHNE: „...Najlepszą ocenę wysokich walorów artystycznych białoruskiego chóru były „wędrówki" zachwyconych widzów, którzy w ślad za zespołem przyjeżdżali do innych miast, by mieć możność przysłuchiwania się kilku koncertom. Również i po ostatnim występie białoruskich artystów odwiedzili ich za kulisami, przychodząc tu z serdecznym podziękowaniem za dostarczone przeżycia artystyczne, słuchacze pierwszych występów z Białegostoku..."

Утворана Гарадскі Аддзел Беларускага грамадска — культурнага таварыства ў Беластоку

У панядзелак — 30 чэрвеня — у Беластоку адбыўся агульны сход мясцовага гуртка БГ-КТ, на якім быў утвораны Гарадскі Аддзел таварыства. Старшынёй праўлення аддзела выбраны Сакрат Яновіч.

Можна набыць Руска-беларускі слоўнік

На складзе Выдавецкага Аддзела Беларускага таварыства пры рэдакцыі «Ніва» ужо ёсць значная колькасць «Руска-беларускіх слоўнікаў» апошняга акадэмічнага выдання.

Цана аднаго экземпляра — 28 зл. і 65 гр. Заказы можна прысылаць па пошце. (СЯ)

Я. Матэйка Бітва пад Грунвальдам

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

Вадзяны млын у вёсцы Бандары, на Беласточчыне. Фото — А. Амільяновіч

Сяброўскія сустрэчы

Дарагімі гасцьмі Кафедры беларускай філалогіі пры Варшаўскім Універсытэце, а таксама Беларускага таварыства, была 19-ці асабовая група студэнтаў і выкладчыкаў Мінскага Дзяржаўнага Універсытэта імя В. Леніна.

У вечары, 21 чэрвеня на пероне Гданскага вакзала ў Варшаве выйшлі з кветкамі прывітаць дарагіх сяброў студэнты і выкладчыкі беларускай філалогіі і прадстаўнікі Беларускага таварыства. Надзвычай сардэчная была гэта сустрэча. Кінуліся сабе ў абдымы многія знаёмыя ўжо з пабыўкі ў мінулым годзе варшаўскіх студэнтаў у Мінску.

Наступная нядзельная сустрэча, якую сарганізаваў Варшаўскі аддзел Беларускага таварыства пакінула яе ўдзельнікам незабыўнае ўражанне. За адным сяброўскім сталом сядзела моладзь і старэйшыя — прадстаўнікі аднаго беларускага народа з двух падружыўшыхся краін— Совецкай Беларусі і Польскай Народнай Рэспублікі.

Першыя тосты спалучаюцца з прамовамі прадстаўнікоў Беларускага таварыства. Ад імя Мінскага Дзяржаўнага Універсітэта, ад імя гасцей, выступіў праф. М. Жыркевіч. За сталом знаёмяцца тыя, якія яшчэ дагэтуль былі незнаёмымі. Наступае — абмен адрасамі. Атмасфера становіцца ўсё больш сяброўскай. Сярод гасцей знаходзяцца вядомыя маладыя беларускія паэты Р. Барадулін і Г. Бураўкін, з якіх творчасцю беларуская моладзь у Польшчы пазнаёмілася на старонках беларускіх мінскіх часопісаў.

Прысутныя просяць прачытаць вершы. Скромным маладым паэтам не ўдаецца адмовіцца. Чытае свае прыгожыя лірычныя вершы Г. Бураўкін. Захапленням і воплескам няма канца. Асабліва дзяўчаты, захапляліся не толькі творчасцю маладога паэта, але і ім самым. Былі здаецца такія, якія ўжо паспелі нават закахацца.

Другім выступае Р. Барадулін. Яго вершы таксама лірычнага характару і вельмі ўдалыя. Малады паэт адчувае сабе надзвычай шчаслівым. Не толькі таму, што чытае свае вершы беларускім сябрам ў Польшчы. Ён мае за сабою паважныя жыццёвыя дасягненні. Перад самым ад'ездам у Варшаву здаў экзамены і з'яўляецца ўжо студэнтам пятага курса беларускай філалогіі, а самае галоўнае для яго, як маладога беларускага паэта гэта тое, што нядаўна застаўся прынятым у рады Саюза Беларускіх Пісьменнікаў.

Чыталі таксама свае вершы, хоць на пэўна многа слабейшыя, прысутныя на вечары маладыя беларускія паэты, пражываючыя ў Польшчы.

Пачулася танцавальная музыка з магнетафоннай плёнкі. Моладзі трудна ўсядзець за сталом. Яна ідзе танцаваць. Кружацца пары. У перапынках паміж танцамі моладзь спявае беларускія песні. Знайшліся таксама добрыя выканаўцы беларускага народнага танца «Лявоніха».

Толькі позняя ноч магла разлучыць падружыўшыхся сяброў. Госці ў часе сваёй пабыўкі ў Польшчы пазнаёміліся з Варшавай, Кракавам, Закапаным, пазнаёміліся з гістарычнымі памятнікамі польскай культуры, з дасягненнямі Польскай Народнай Рэспублікі.

28 чэрвеня ў Галоўным Праўленні Таварыства польска - совецкай дружбы адбыўся развітальны вечар. Госці ад'ехалі ў сваю дарагую сталіцу — Мінск і павязлі ў сваіх сэрцах незабыўныя ўражанні з пабыўкі ў нашай краіне, а маладыя паэты новыя тэмы да сваіх мастацкіх твораў.

Пакідаючы Варшаву госці былі ўпэўнены ў тым, што гэта не апошняя сустрэча, што яшчэ не раз давядзецца ім пабываць у нашай краіне. Таму ўсім развітаўшымся хочацца пажадаць: да новай сустрэчы — дарагія сябры!

В. Ш.

Новыя стымулы для павышэння прадукцыйнасці працы калгасаў

17—18 чэрвеня гэтага года адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, які заслухаў і абмеркаваў даклад тав. Н. С. Хрушчова аб адмене абавязковых паставак і натурплаты за работы МТС, аб новым парадку, цэнах і ўмовах нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў і прыняў па дакладу адпаведную пастанову.

У пастанове чэрвеньскага Пленума ЦК КПСС і дакладзе тав. Н. С. Хрушчова на Пленуме ахарактарызаваны выдатныя вынікі, дасягнутыя краінай у барацьбе за ажыццяўленне распрацаваных партыяй на аснове рашэнняў XX з'езда КПСС мер па перабудове кіравання прамысловасцю і будаўніцтвам, далейшаму развіццю калгаснага ладу і рэарганізацыі МТС.

«У сувязі з праводзімымі мерапрыемствамі па далейшаму ўмацаванню калгаснага ладу і рэарганізацыяй МТС, — гаворыцца ў пастанове чэрвеньскага Пленума ЦК КПСС, — у сельскай гаспадарцы стварыліся новыя ўмовы, якія патрабуюць змяніць сістэму нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў. Цяпер няма неабходнасці захоўваць існуючы парадак нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў па абавязковых пастаўках і натурплаце за работы МТС. Таму ў цяперашні час мэтазгодна перайсці да адзінай формы дзяржаўных нарыхтовак — да закупак сельскагаспадарчых прадуктаў. Зразумела, што форма нарыхтовак, якой-бы яна ні была дасканалай, сама па сабе не можа вырашыць задачы забеспячэння краіны неабходнай колькасцю сельскагаспадарчых прадуктаў. Нарыхтоўкі залежаць выключна ад узроўню вытворчасці: Чым больш будзе выраблена прадуктаў, тым больш іх можа закупіць дзяржава. Пры ўсім гэтым сістэма нарыхтовак павінна гарантаваць паступленне дзяржаве неабходнай колькасці сельскагаспадарчых прадуктаў для задавальнення патрэб краіны ў прадуктах харчавання і сыравіне. Планы нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў мэтазгодна ўстанаўліваць для рэспублік, краёў, абласцей, калгасаў і саўгасаў на рад гадоў. Аднак галавыя планы нарыхтовак могуць і карэкціравацца ў бок павелічэння ў залежнасці ад умоў года і ўраджаю тых ці іншых культур».

Новы парадак нарыхтовак самым плённым чынам будзе садзейнічаць далейшаму развіццю сельскагаспадарчай вытворчасці.

1000-годдзе польскай дзяржавы

У сувязі з 1.000-годдзем польскай дзяржавы ва ўсёй краіне адбываюцца вялікія ўрачыстасці. Між іншым, і горад Ломжа на Беласточчыне ўрачыста адзначае 1.000-годдзе свайго існавання.

Трубач Тадэуш Ясташэмбскі абвяшчае пачатак урачыстасці ў Ломжы.

Ключы ад гістарычных варот горада ўрачыста перадаюцца ў рукі яго гаспадару.
(Фото — А. Здрадоўскі)

СПОРТ

29 чэрвеня на стадыёне Ягелёнii ў Беластоку адбыўся міжнародны футбольны матч паміж зборнымі камандамі юнёраў Польшчы і ГДР. Выйграла каманда Польшчы 5:2.

На здымку: зборныя каманды Польшчы і ГДР — увахо-дзяць на стадыён.

(Фото — В. Касакоўскі)

Італія напярэдадні вострай палітычнай і сацыяльнай барацьбы

Выбары, якія адбыліся ў Італіі 25—26 мая 1958 г. паставілі краіну напярэдадні вострай палітычнай і сацыяльнай барацьбы.

Як у іншых краінах імперыялістычнага лагера, так і ў Італіі рэакцыйныя сілы імкнуліся здабыць у часе выбараў абсалютную большасць і, адпіхаючы такім чынам дэмакратычныя сілы ад якога-небудзь уплыву, устанавіць фашысцкую, або поўфашысцкую дыктатуру.

У часе выбарчай кампаніі лідэры хрысціянска - дэмакратычнай партыі ў Італіі адкрыта гаварылі, што яны ўнясуць значныя паляпшэнні ў вынікі папярэдніх выбараў, якія адбыліся 7 чэрвеня 1953 г., калі іх партыя страціла абсалютную большасць месц у парламенце.

Яны імкнуліся ізноў атрымаць у парламенце абсалютную колькасць месц, аслабіць левыя партыі, асабліва перамагчы Італьянскую Комуністычную партыю. Аднак планы хрысціянска - дэмакратычнай партыі пацярпелі правал. Хоць гэтыя людзі пацяшалі сябе ілюзіяй, што комуністычная партыя перажывае крызіс, то левыя сілы — комуністы і сацыялісты, супроць якіх быў згрупіраваны ўвесь агонь рэакцыі, значна пашырылі свой уплыў сабраўшы больш чым 11 мільёнаў галасоў і ўмацаваўшы свае пазіцыі ў парламенце.

Італьянская компартыя, на якую галасавала ў цяперашніх выбарах на 600 тыс. чалавек больш, чым на парламенцкіх выбарах 5 чэрвеня 1953 г. з'яўляецца самай вялікай сілай левага крыла.

З такім становішчам сутыкаецца хрысціянска - дэмакратычная партыя і яе сакратар Фаіфані, якому даручана фарміраванне новай улады. Становішча, проста сказаць, не вясёлае для буйнейшай буржуазнай партыі Італіі. Партыя гэта не трымае пераваргі ў парламенце, на якім апіраючыся яна магла-б фарміраваць аднапартыйны ўрад.

З другога боку, у сучасны момант хрысціянскім дэмакратам цяжка арганізаваць такі ўрад, блакіруючыся з крайне правымі манархічнымі і фашысцкімі сіламі. Таму хрысціянскія дэмакраты імкнуцца ўтварыць новы ўрад пры дапамозе сацыял - дэмакратаў.

Правыя ўлады сацыял-дэмакратычнай партыі ў такіх умовах бяруць на сябе цяжкую адказнасць патураючы ганебным манёўрам клерыкалаў. Комуністычная партыя імкнецца перашкодзіць правядзенню гэтай пагубнай для краіны палітыкі. Кіраўніцтва ІКП змагаецца за адзінства працоўных мас і ўсіх дэмакратычных сіл, якія ў часе выбарчай кампаніі выступалі супроць клерыкалаў, супроць кансерватыўнай рэакцыйнай праграмы хрысціянска - дэмакратычнай партыі.

Компартыя Італіі высунула дзевяць патрабаванняў, ажыццяўленне якіх адпавядае найбольш неадкладным патрэбам працоўных краіны. Для ажыццяўлення гэтых патрабаванняў компартыя запрапанавала ўстанавіць спаборніцтвы паміж усімі левымі дэмакратычнымі сіламі.

Комуністы патрабуюць: праводзіць унутраную палітыку міра, якая садзейнічала-б разрадцы міжнароднага напружання і скліканню нарады на высокім узроўні; адмовіцца ад утварэння на тэрыторыі Італіі атамных амерыканскіх баз; спыніць уступленне ў сілу пагаднення аб «агульным еўрапейскім рынку»; развіваць дружалёбныя сувязі з сацыялістычнымі краінамі, з усімі народамі, якія падтрымоўваюць барацьбу за незалежнасць арабскіх краін і іншых. Компартыя высунула план барацьбы супроць беспрацоўя, звязанага з правядзеннем агульнай аграрнай рэформы, якая дала-б зямлю тым, хто яе апрацоўвае, з нацыяналізацыяй некаторых важнейшых галін прамысловасці, захаваннем свабод і правоў працоўных на прадпрыемствах, і павялічэннем зарплаты, стыпендыі і пенсій.

Гэтыя патрабаванні выплываюць з неабходнасці правядзення акрэсленых структурных рэформ, накіраваных супроць буйных манапалістычных груп, супроць таго, каб гэтыя групы вырашалі закошт працоўных цяжкія праблемы, якія таяць цяпер перад італьянскай эканомікай.

Італьянская Комуністычная партыя намерана мабілізаваць працоўных на барацьбу за рэалізацыю праграмы, якую яна высунула перад выбаршчыкамі, і на справе паказаць, што гэта праграма — не прапаганда, а рэальная база для адзінага дзеяння працоўных.

УЛАДЗІМІР ЛЕБЯДЗІНСКІ

Міжнародны агляд

Сесія Совета эканамічнай узаемадапамогі

26 чэрвеня ў Бухарэсце адкрылася дзевятая сесія Совета эканамічнай узаемадапамогі. У працах сесіі прымаюць удзел дэлегацыі Албаніі, Балгарыі, Венгрыі, ГДР, Польшчы, Румыніі, СССР, Чэхаславакіі. На сесіі, у якасці назіральнікаў, прысутнічаюць: прадстаўнік Кітайскай Народнай Рэспублікі і Карэйскай Народна - Дэмакратычнай Рэспублікі.

На сесіі Совета ў адпаведнасці з рэкамендацыямі Нарады прадстаўнікоў комуністычных і рабочых партый краін — удзельніц Совета эканамічнай узаемадапамогі, якая адбылася ў маі г. г. у Маскве, будуць абмеркаваны пытанні і выпрацаваны практычныя мерапрыемствы для далейшага развіцця эканамічнага супрацоўніцтва паміж краінамі — удзельніцамі Совета, а таксама вызначаны заданні Совета эканамічнай узаемадапамогі і яго органаў у сувязі з распрацоўкай, у краінах, перспектыўных планаў.

Становішча ў Ліване

У камюніке Міністэрства абароны Лівана гаворыцца, што 26 чэрвеня часці ліванскай арміі ў некаторых раёнах краіны вялі разведвальныя баі і адбівалі атакі паўстанцаў. У даліне Бекаа ваенныя падраздзяленні вялі разведку ў раёнах Маска, Рачайя і іншых.

У горадзе Трыполі паўстанцы атакавалі часці ліванскай арміі, якія знаходзяцца ў раёне Дагр эль-Магр. Артылерыя ўрадавых войск абстрэльвала пазіцыі паўстанцаў. У выніку таго было разбіта некалькі дамоў. Ёсць і ахвяры.

Як паведамляе друк, у Трыполі, ў апошнім часе было расстрэляных 130 асоб, з іх толькі 7 паўстанцаў. Газета «Орыён» паведамляе, што Бейрут перажыў 26 чэрвеня самую трывожную ноч за ўвесь перыяд падзей у Ліване. Ва ўсіх раёнах горада выбухалі шматлікія ўзрывы. Інтэнсіўная перастрэлка працягвалася ўсю ноч. Ва ўсёй тэрыторыі Лівана становішча застаецца вельмі напружаным.

ДЭМАНСТРАЦЫЯ перад будынкам амерыканскага пасольства ў Маскве

25 чэрвеня у другой палове дня, да амерыканскага пасольства ў Маскве накіраваліся шматлікія натоўпы працоўных, моладзі і студэнтаў.

Дэманстранты затрымаліся перад будынкам пасольства, выказвалі абурэнне паводзінамі амерыканскага ўрада, які не робіць ніякіх захадаў у сувязі з варожымі правакацыйнымі выхадкамі арганізаванымі нядаўна перад пасольствам СССР пры ААН у Н'ю-Йорку.

Многія дэманстранты трымалі ў руках плакаты і напісы: «Ганьба амерыканскім уладам — заступнікам правакацыі!», «Няхай жыве міралюбівая палітыка Совецкага Урада!», «Няхай жыве Венгерская Народная Рэспубліка!».

Амерыканскія вучоныя за спыненнем ядзерных выпрабаванняў

Як паведамляе агенцтва Асашэйтэд Прэс з Філадэльфіі, 400 выкладчыкаў і вучоных Пенсільванскага універсітэта злажылі заяву ў ААН, а таксама прэзідэнту Эйзенхауэру, у якой заклікаюць спыніць доследы з атамнай і вадароднай зброяй.

У заяве заклікаецца амерыканскі народ «энергічна змагацца за ўмацаванне значэння ААН ў справе захавання міру і заключыць міжнароднае пагадненне аб спыненні ўсялякіх выпрабаванняў ядзерных бомбаў з устанаўленнем задавальняючай інспекцыі, якая з'явілася-б вялікім і важным крокам на шляху да ўстанаўлення кантролю над ядзернай зброяй і канчатковага адказу ад яе».

Адпіс сваёй заявы супрацоўнікі Пенсільванскага універсітэта паслалі дзяржаўнаму сакратару Далесу і ў іншыя амерыканскія універсітэты.

Полю Робсону выданы заграпічны пашпарт

У сувязі з тым, што амерыканскія ўлады пад націскам грамадскасці ЗША і іншых краін вымушаны былі выдаць выдатнаму спеваку і барацьбіту за мір Полю Робсону пашпарт на паездку заграніцу, ён зрабіў наступную заяву:

«Я ўдзячны ўсяму народу, які праз увесь час сваёй сімпатыяй падтрымоўваў мяне. Цяпер, калі ў мяне з'явілася магчымасць, я маю шчасце прымаць удзел у культурным абмене паміж нашым і іншымі народамі. У канцы ліпеня, або ў пачатку жніўня я буду ў Лондане, пасля чаго спадзяюся быць у Маскве, а затым у іншых краінах.

Як я ўжо гаварыў не раз, для мяне будзе вялікім шчасцем пацісnуць рукі сябрам у Совецкім Саюзе, самому перадаць ім сардэчныя прывітанні і сказаць вялікае дзякуй».

У. Л.

Знаёмімся з перакладчыкамі беларускай паэзіі ў Польшчы

У Польшчы ёсць невялікая група паэтаў, якія займаюцца перакладамі беларускай паэзіі. Сярод іх вылучаюцца асабліва Р. Квяткоўскі, Л. Левін, К. Яворскі, Б. Жыранік, Э. Лапскі і А. Цэсаж.

Параўнальна мала вядомым перакладчыкам з'яўляецца працаўнік Польска - Савецкага інстытута ў Варшаве, Анджэй Цэсаж, які рэдка змяшчае свае пераклады ў друку. Некаторыя яго пераклады з беларускай паэзіі, а таксама беларускай прозы з'яўляліся на старонках варшаўскага друку, у прыватнасці, у часопісе «Пшыязнь», газетах «Жолнеж вольносці» і «Экспрэс вечорны». У мінулым годзе, напрыклад, «Пшыязнь» змясціла пераклад апавядання Я. Брыля «Сэрца камуніста».

Пекарладчыцкай працай займаецца Цэсаж ужо амаль дваццаць гадоў. Асаблівую ўвагу прыцягвае яго руская паэзія. У пасляваенны перыяд Цэсаж пачаў перакладаць таксама творы беларускіх пісьменнікаў: Я. Купалы, Я. Коласа, М. Танка, П. Броўкі, П. Глебкі, А. Астрэйкі, Р. Няхая, В. Віткі. Сярод яго неапублікаваных перакладаў знаходзяцца наступныя вершы: «А ў Вісле плавае тапелец», «Памяці Максіма Горкага» — Купалы, «Наша справа пераможа»—Коласа, «Ленін з намі» — Танка, «Пад небам радзімы» — Глебкі, «Слуцкі пояс» — Астрэйкі.

Асабліва добрымі перакладамі з'яўляюцца два: «Памяці Максіма Горкага» — Купалы і «Ленін з намі» — Танка. У іх Цэсаж здолеў удала данесці да чытача аўтарскую задуму і перадаць сродкамі польскай мовы дух і ідэю арыгінала. У перакладзе верша Купалы бачым правільны выбар выяўленчых сродкаў, дзякуючы чаму чытач жыва ўспрыймае яго сільны, эмацыянальны твор.

Анджэй Цэсаж цікавіцца таксама і беларускай прозай. Асаблівую сімпатыю жывіць ён да заснавальніка беларускай прыгодніцкай аповесці Янкі Маўра, 75-годдзе з дня нараджэння якога нядаўна адзначаў народ.

Некалькі гадоў таму назад Цэсаж збіраўся перакласці для выдавецтва «Іскры» вядомы раман Маўра «Амок», прысвечаны гераічнай барацьбе інданезійскага народа супроць імперыялістычнай Галандыі. Аднак паводле меркавання рэцэнзентаў гэты раман не карыстаўся-б поспехам сярод чытачоў. Трэба вельмі шкадаваць, што гэты пераклад не ўбачыў свету. Гэта-ж сапраўды цікавая і хвалюючая кніга пра далёкую краіну, якая ў 1926 г. узнялася на барацьбу супроць сваіх прыгнятальнікаў. У творы поўнасцю раскрыўся талент аўтара, здолеўшага па мастацкі спалучыць фантазію з гістарычнай праўдай. У аснову твора былі пакладзены гістарычныя факты.

Маўр у пісьме да Цэсажа ад 3 сакавіка 1955 г. пісаў: «Раман «Амок» напісаны 27 гадоў таму назад. У аснову яго пакладзены факты, каторыя я атрымаў, як эсперантыст непасрэдна з Явы, а таксама з Галандыі. Захоп карабля. Суд над рыбакамі. Карціны каланіяльнага прыгнёту, нават некаторыя імёны з'яўляюцца аўтэнтычнымі».

Сваю перакладчыцкую працу спалучае Цэсаж з навуковымі доследамі. Ён цікавіцца адносінамі А. Міцкевіча да беларускага фальклору і справай першых перакладаў «Пана Тадэуша» на беларускую мову.

Улічваючы той факт, што гэтым пытанням ніхто ў Польшчы не прысвячае сур'ёзнай увагі, доследы Цэсажа трэба лічыць цэннымі. Як сам адзначае, зацікаўленне беларускай паэзіяй у яго было выклікана доследамі над пытаннем «Міцкевіч на Беларусі».

М. К.

Янка Купала

Pamięci Maksyma Gorkiego

Tyś prześpiewał swą pieśń o sokole,
Świat swym burzy zwiastunem poruszył.

Twych oczu przejasnych jutrzenka promienna,
Jak dotąd świeciła, tak świeci, płomienna.
I będzie tak płonąć wspaniałym szkarłatem
Dla wszystkich pokoleń i czasów nad światem.

Jej blaski na krańcach zabłysną ucisku
Dla wszystkich narodów, co żyją w wyzysku,
By z drogi nie zboczyć jedynej, prawdziwej,
Ażeby w tej woli móc wytrwać szczęśliwej.

Twe myśli tak jasne, jak niebo, jak morza,
Jak w polu na wiosnę młodego kłos zboża.
Za rozmach ich orli, ich polot i zaród
W swych sercach i myślach przechowa je naród.

Twój głos tak serdeczny i miły jak struny
Harf dźwięcznych lub liry, spokojny, rozumny.
Słyszałem ja głos ten i sercem okrzepłem;
Niedawno się jego cieszyliśmy ciepłem.

On ludzi przyzywał na trakt ów szeroki,
Co godnym się stanie współczesnej epoki, —
On uczył na słońce spoglądać tak śmiało
I słowo wykuwać, by miedzią dźwięczało.

Spotkałeś mnie wówczas, mój jasny sokole,
Gdy mrok jeszcze w kraju buszował do woli
I jęk się rozlegał i serca schły wszędzie
A nocy, zdawało się, końca nie będzie.

Lecz tyś zauważył mnie orlim swym wzrokiem,
Gdym ja, zahukany, nieśmiałym szedł krokiem,
Słuchałeś mej pieśni, pochwałą obdarzył:
Jam nigdy o takiej radości nie marzył.

Przez gąszcze i błota ta pieśń się zrywała,
Bo z nędznych obszarów Polesia wstawała.
„Któż idzie tam?..“ — głos mój był bliski i ludzki
Jam naród opiewał z mych stron, białoruski.

Jak dzisiaj inaczej! Ni jęków ni płaczu.
Mój kraj stał się młodszy, dorodny, bogatszy
I dźwięczy pieśniami, pozbywszy się cierni...
Cóż dzisiaj za data — czy maj, czy październik?

Białoruś, zrzuciwszy ciemiężców kajdany,
Gdy los jej wspaniałe zgotował odmiany,
Pamięta o bliskich; o swym przyjacielu
Wspomina z miłością, nasz nauczycielu.

Пераклаў АНДРЭЙ ЦЭСАЖ

З дзён польскай культуры ў Беларусі

Плакаты польскіх фільмаў на вуліцах Мінска. фото — М. Гайдук.

Фізкультура ў БССР

Цяпер у БССР налічваецца 10.623 калектываў фізкультуры, у якіх аб'ядноўваецца 1 мільён 22 тысяч фізкультурнікаў. У радах фізкультурнай арганізацыі рэспублікі 295 майстраў спорта, 1.555 спартсменаў першага разрада і больш 80 тысяч спартсменаў другіх разрадаў. Сярод беларускіх спартсменаў — 11 рэкардсменаў і чэмпіёнаў свету і Еўропы, 11 спартсменаў чэмпіёны Совецкага Саюза.

На ўвесь свет праславіліся беларускія спартсмены Міхаіл Крываносаў — уладальнік сусветнага рэкорда па кіданню молата, Марыя Іткіна — рэкардсменка свету ў бегу на 400 метраў, Альжбета Ярмалаева — чэмпіёнка СССР і пераможац кроса 1958 года на прыз. газеты «Юманітэ», чэмпіёны СССР і Еўропы Валянцін Наумаў і Аляксандр Маркаўцаў, цяжкаатлет чэмпіён Еўропы і рэкардсмен Яўгень Новікаў, пераможац міжнародных спаборніцтваў па лёгкай атлетыцы у Румыніі і Францыі Таццяна Аўрамава і іншыя. У апошнія гады беларускія спартсмены шырока выйшлі на міжнародную арэну. Лепшыя з іх 69 раз выязджалі заграніцу і выступалі ў 28 краінах. Толькі ў мінулым годзе ў сябе на радзіме беларускія спартсмены правялі 12 міжнародных сустрэч. За 1957 год беларускія спартсмены заваявалі ў міжнародных спаборніцтвах 29 медаляў, у гэтым ліку 22 залатых.

Альжбета Ярмалаева.

Мгр В. Белаказовіч

5

Рэвалюцыйны рух на Беласточчыне,

так званага, снежаньскага перыяду

Многа месца ў «Правілах» адводзіцца вызначэнню задач і абавязкаў начальніка. «Начальнік кіруе таварыствам, пашырэнне якога і бяспека, будуць складаць яго галоўную турботу.

Начальнік мае пад сваім непасрэдным распараджэннем і захаваннем пастановы, архіў, грамадскую суму, з якой палову можа ўжыць па свайму самавольству, не аддаючы ў тым справаздачы перад таварыствам, у другой-жа палове аддае справаздачу камісіі кожныя поўгода.

Начальнік, акрамя звычайных пасяджэнняў, можа вызначыць экстраныя агляды, на якіх робіць прапанову і ў выпадку якой-небудзь нязгоды мае за сабою два галасы.

Начальнік вызначае складчыны, якія бываюць трох відаў, г. зн. звычайныя, экстраныя і добраахвотныя. Звычайныя запісваюцца пад назвай атрыманых даўгоў, экстраныя пад назвай узятых у доўг, для добраахвотных-жа ні даты ні часу не вызначаецца: усякі па магчымасці і жаданню сваім робіць іх, і падзяка таварыства будзе яго узнагародай.

У выпадку патрэбы, неабходнасці начальнік можа выкарыстаць усю суму, у чым, аднак, не абавязаны аддаваць справаздачу камітэту праз поўгода.

Пры відавочнай небяспецы начальнік знішчае ўсе паперы, якія належаць да таварыства без усякага за гэта адказу.

Начальнік вызначае заняткі членам і нават можа даць без ведама камітэта каму-небудзь з іх даручэнне, калі яму паведамяць пасля заканчэння справы аб сродках і поспеху.

Загад начальніка ва ўсякім выпадку выконваецца свята і безагаворачна».

(ФЦДВГАЛ, ф. 9, ад. хр. 45, г. з. лл 970—971).

Далей у «Правілах» таварыства пералічваюцца абавязкі членаў таварыства. На першы план ставіцца задача ўцягнення новых членаў. Падрабязна тлумачыцца, якім шляхам гэта павінна адбывацца. Члены першай ступені ўцягваюць новых членаў у першую і другую ступені, члены-ж другой ступені павінны старацца пашырыць сваю арганізацыю і ўцягнуць новых членаў у арганізацыю трэцяй ступені. Кожная ступень арганізацыі мела сваю бібліятэку, складзеную з кніг, купленых і ахвяраваных членамі. Зусім зразумела, што ні адукацыя, ні ўзаемная дапамога не вычэрпвалі планаў таварыства.

Супрацоўніцтва рускіх, палякаў, беларусаў і ўкраінцаў грунтавалася на агульнай нянавісці да царскага дэспатызму. М. Рукевіч умела выкарыстоўваў сімпатыю маладых рускіх афіцэраў да Польшчы, шырока пашыранаю ў гэтыя гады сярод прагрэсіўных колаў рускага грамадства. Можна дапусціць, што не па ўсіх пытаннях думкі ў іх былі ўзгоднены. Рукевіч узмоцнена прапагандаваў ідэю ўз'еднання беларускіх, літоўскіх і ўкраінскіх зямель з Каралеўствам Польскім пад начальствам вялікага князя Канстанціна. Але-ж ці можна на падставе гэтага сцвярджаць, як гэта робіць Л. Баумгартэн у сваёй кнізе «Дзекабрысты і Польшча» (Варшава, 1952, ст. 173—174), што М. Рукевіч, будучы адданым шляхецкай волі і наслядуючы старым традыцыям, выказваў толькі кансерватыўныя тэндэнцыі? Не, гэтага сцвярджаць нельга. Несумненна, успаміны аб былой магутнасці шляхты ў Рэчы Паспалітай прымушалі мястэчковую шляхту імкнуцца да ўтварэння польскай дзяржавы ў былых межах. Цікава было-б адзначыць, што сярод буйных памешчыкаў Беларусі, Літвы і Украіны не было аднадушнай цягі да Каралеўства. Частка памешчыкаў баялася пашырэння на гэтыя землі дэкрэта 1807 года аб адмене прыгоннага права, а таксама іншых дзяржаўных устаноў канстытуцыйнай дзяржавы. Гэтага, зразумела, не баяліся ні дробная шляхта, ні беззямельныя шляхціцы, ні інтэлігенцыя, ні буржуазныя элементы горада. Рукевіч, як вядома, належаў да дробнай шляхты. Прадстаўнікі вышэй указаных колаў хацелі палітычных і соцыяльных рэформ, набыцця больш шырокіх правоў і новых магчымасцей знайсці сабе выкарыстанне ў дзяржаўным апараце, у школе, судзе, арміі. Яны спалучалі свае надзеі з існаваннем і ўмацаваннем канстытуцыйнага ладу ў Каралеўстве і разлічвалі, што пашырэнне тэрыторыі Каралеўства ўмацуе яго становішча перад тварам царызма.

Для высвятлення пазіцыі М. Рукевіча ў гэтым пытанні неабходна ўлічваць таксама той факт, што ў першай палове XIX стагоддзя ўсё яшчэ мела сілу атоесамліванне польскай нацыі з польскай дзяржавай у яе межах да падзелаў, г. зн. да 1772 года. Многія перадавыя прагрэсіўныя прадстаўнікі польскага грамадска-палітычнага руху, у тым ліку і М. Рукевіч, не думалі аб тым, што землі, аб далучэнні якіх яны гаварылі, былі няпольскімі землямі, што нацыянальныя імкненні іх насельніцтва супярэчылі праектам іх новага ўключэння ў склад Польшчы. (Праціг на стар. 6)

ВОЙШКІ

Дзеці

Жыве тут старэнькая бабуля Альжбета Маеўская. Ёй ужо 70 год. Не было суджаным Маеўскай дачакацца сваіх дзяцей. Паміралі. На свеце засталася адна. На кабецiныя рукі звaліўся ўвесь цяжар поўучасткавай гаспадаркі.

Альжбета Маеўская ўзяла на выхаванне двое чужых дзяцей. — Каб мець да каго прыхіліць голаў на старасць, — казала. І так пачалі ў яе жыць Ёзік Міхальчук з Дарожак і Ольга — дачка сястры яе мужа. Жылі каля 10 год. Пажаніліся з сабою. Разам пабудавалі прыгожую новую хату. Маеўская шчыра цешылася сваімі прыбранымі дзяцьмі.

Пасля вызвалення Міхальчукі пераехалі жыць у Беласток. На вёсцы засталася адна бабуля. Гаспадарку аддалі ў арэнду, хату бабуля адступіла пад мясцовую школу ў якой адначасова і працавала старожкаю. Грошы, што плаціла ёй школа за наняты будынак, слала Міхальчукам у Беласток. Жыла толькі з працы сваіх старэчых рук!

Тут Ёзік Міхальчук вырашыў пагандляваць. Раней прадалі гумно, дрэва ад старой хаты. Нарэшце каля двух год таму назад прадалі і новапабудаваную хату. Альжбета Маеўская засталася пад адкрытым небам. Хадзіла беспрытульнай па вёсцы — як хто дадумаўся то даў паесці. Спала па ўсякіх гаспадарскіх будынках. Даў ёй прытулак Барыс Максімюк. Даглядае старэнькую Маеўскую як сваю маці.

Мінулым летам у Бельску адбыўся суд, які законна сцвярдзіў, што ўся гаспадарка з'яўляецца асабістай уласнасцю Альжбеты Маеўскай. Міхальчукі не маюць права непасрэдна распараджацца гаспадаркай сваёй прыбранай маці. Аднак Ёзік Міхальчук надта моцна гэтым не пераняўся. Падаў у апеляцыю і пачаў камбінаваць. Ужо зараз будзе год, як гэтая справа залежваецца ў апеляцыйным судзе... Гаспадарка ў гэтым годзе і надалей знаходзіцца ў арэндзе пад пратэктаратам Ёзіка Міхальчука.

Хіба ўжо час, каб перастаць мучыць бедную старэнькую Альжбету Маеўскую і законным парадкам правесці рэалізацыю належных ёй правоў да сваёй уласнасці!

Швагер

Іван Шастоўскі лічыўся ў вёсцы добрым гаспадаром. Меў ціхую і працавітую жонку Марысю. Дачакаліся дачкі. Ахрысцілі яе Зінай. Аднак нядоўга прыйшлося ім цешыцца шчасцем сямейнага жыцця. Сухоты адабралі Марысі назаўсёды яе любага мужа. Засталася маладой удавою. Адзіная пацеха — гэта маленькая Зіначка. Брат мужа — Пятро неўзабаве ажаніўся. Жылі разам. Гаспадарка нямалая — поўучастка. Зямля ўраджайная. Яшчэ бацька Сцяпан пры жыцці пачаў старацца дрэва на новую хату. Іван ужо пачаў будавацца. Не паспеў. Цяпер «на ўсю шэсць» пачынае гаспадарыць Пятро. Маючы нарыхтаванае бацькам і братам Іванам дрэва, у мінулым годзе паставіў сабе новую хату.

Марысі Шастоўскай пачалося жыццёвае пекла — паплылі гады цяжкай непасільнай працы і паніжэння. За гэта швагер Пятро плаціў ёй сухім хлебам і бульбай. Не меў літасці нават для Зіначкі — дачкі свайго роднага брата. Яна не мела нават у чым хадзіць. Калі маці Марыся хацела пайсці да суседзяў на заробкі, каб купіць Зіне хаця-б нейкую сукеначку, ён груба лаяў яе. Душыў работай не пад сілу.

Бацька маладой удавы не могучы далей глядзець на мукі дачкі, забраў яе да сябе. У суд у Бельску накіравана справу, каб адсудзіць належную ёй частку гаспадаркі Шастоўскіх. Мінула ўжо амаль два гады, але да канкрэтнага судовага разбору яшчэ не дайшло! Пятро Шастоўскі круціць. Перад суседзямі хваліцца: — Як я захачу, то пагавару з адвакатам і яшчэ адкладу суд. Няхай паспрабуе, як гэта смачна са мной судзіцца!

Вядома, адкуль удава можа набрацца грошай на бясконцыя адвакацкія візіты.

Марысі Шастоўскай належыцца частка гаспадаркі па мужу. І яна павінна яе атрымаць.

С. ЯНОВІЧ

Пчаляр

Трахім Белях у сваёй пасецы.

Хто-ж не ведае ў Гацьках (Бельскі павет) вядомага на ўсю аколіцу пчаляра Трахіма Беляха. Як памятаюць жыхары вёскі, сям'я Беляхаў заўсёды займалася гадоўляй пчол. Бацька Беляха, які ўжо не жыве, 88 год гадаваў пчол, па 100 вулеяў трымаў, а то і больш.

Яго сын, Трахім, змалку палюбіў гэтых малых «аваднёў» і пасля смерці бацькі заняўся імі. Цяпер мае 50 вулеяў. Ён сам робіць вулеі, дбае аб размнажэнні пчол, корміць, гадуе іх паводле самых новых метадаў. Вядома, працы пры гэтым нямала, але і карысці шмат.

Аглядаючы пасеку, я моцна здзіўляўся. Які тут парадак, як разумна распланаваны вулеі ў гародзе, колькі тут усялякіх адмысловых абсталяванняў, рамак, воску, корму і г. д. Белях, як гаспадар, ходзіць паміж сваімі «работніцамі».

Тэкст і фото — А. А.

Будзе новы дом

На вёсцы будуецца штораз больш новых дамоў. Гэта добра. Толькі дрэнна, што большасць будуючых не прызнаюць такіх будаўнічых матэрыялаў, як гліна, цэгла. Усё яшчэ будуюць дамы і гаспадарчыя будынкі менавіта з дрэва. А дрэва і дарагое і значна менш яго ў нашых лясах з кожным годам.

Вось, як бачым на здымку, трачы — Захар Сяргейчук і Мікола Васілеўскі трачуюць дрэва на дом Уладзіміру Васілеўскаму. Працы шмат, кошт таксама не малы. Ці не лепш падумаць аб цэгле, пустаках ці нейкім іншым матэрыяле.

На здымку: Захар Сяргейчук і Мікола Васілеўскі з Войшак (пав. Бельск - Падляскі) трачуюць дрэва.

Тэкст і фото — А. А.

Самі сабе

Лозунг «Самі сабе будуем мураваныя дамы» робіцца штораз больш папулярным. У апошнія вясеннія месяцы на Беласточчыне ўтварылася многа новых сельскагаспадарчых гурткоў вырабу будаўнічых матэрыялаў.

У Новым Двары на Дуброўшчыне нядаўна сарганізаваўся сельска гаспадарчы гурток, які складаецца з 10 гаспадароў. Старшынёю гуртка з'яўляецца Станіслаў Рапейка. Усе патрэбныя матэрыялы ўжо ёсць. Маюць някепскі матор аб моцы 14 КМ.

У невялікай вёсцы Ярылаўка (Беластоцкі павет) таксама сарганізаваўся сельскагаспадарчы гурток пад кіраўніцтвам Аляксея Шапеля. На сваім шляху мае ён яшчэ шмат цяжкасцей. Крыху лепшае становішча мае сельскагаспадарчы гурток у Нарве (Гайнаўскі пав.). Налічвае ён 8 гаспадароў. Яны пабудавалі ўжо піпу. Трэба спадзявацца, што гэты гурток будзе хутка развівацца. Гліна ў іх асабліва добрая.

Новы гурток у калоніі Заблудаў пад Беластокам, мае ўжо нават пэўныя дасягненні. Ён вырабляе сырую цэглу.

(ся)

Ці ведаеш беларускую літаратуру?

ЯНКА КУПАЛА

Раскіданае гняздо

(урывак)

Сымон: *(уваходзіць і садзіцца. Панура).* Ці няма чаго з'есці?

Марыля: Зараз бульба спячэцца. Ну што? Як?

Сымон: Усё прапала: мы прайгралі! Не даказалі сведкі, свае людзі не даказалі нашае даўнасці на гэтую зямлю. Усе сведкі праз некага былі падкуплены і споены. Дванаццаць чалавек прысягнула крыва, і суд не мог уважыць нашага прашэння: пацвердзілі першы прыгавор і прысудзілі выносіцца адгэтуль. Аканчальную пастанову выдалі... далей няма куды падаваць.

Марыля: Ну, і што-ж мы цяпер будзем рабіць? Якую ты цяпер увосень раду знойдзеш?

Сымон: Якую раду? Якую раду? Ужо-ж, як і не раз гэта казаў: не злажу сваіх рук, як да малітвы, і не пайду к ім прасіцца ў закуткі! Будку, якую да часу скідаю і будзем сядзець тут да вясны, а да вясны шмат чаго можа перамяніцца на свеце.

Марыля: Проці закону хочаш ісці — большай бяды сабе наклікаць?

Сымон: Не проці закону, а проці нашых згубіцеляў — крывапрысяжных сведак, і проці тых, што гэтых сведак падкупілі іх - жа крывавымі медзякамі. Вось такім проці хачу ісці!

Данілка: І-і! Адзін дурань грошы бярэ, а другі дурань дае — на тое гандаль.

Сымон: *(са злосцю).* А ты — трэці дурань — ідзі гутарку вясці са сваёй скрыпачкай, а не тут! *(Данілка адыходзіць убок).*

Марыля: Што адзін зробіш проці ўсіх? Не ідуць мой сынок, рэчкі ўгару і не круціцца крылле ў ветраку проці ветру. Не такой дарогай ішоў ты і хочаш далей ісці. ох. не такой. З самага пачатку я прачувала, што нічога з гэтага твайго ўпорства не выйдзе, і што-ж ці не мая праўда? А трэ' было пакарыцца! Давалі хату, службу давалі, добра можна было прыстроіцца, хоць-бы гэтыя малыя мелі які - такі прыпынак — пёплы начлег і лыжку гарачае стравы. Ты гэтага не захацеў — усё суду нейкага чакаў. Вось табе і суд!.. Хочаш будку нейкую паставіць?.. Ну, паставіш, і што з таго? Таксама прыдуць раскідаюць і выведуць сцюжаю ў чыстае поле на пацеху ваўкам галодным.

Сымон: Хай раскідаюць, хай выводзяць! Ізноў вярнуся, ізноў тут сяду і буду вясны чакаць.

Марыля: Пакуль так дачакаеш вясны, — мароз табе і нам усім зубы выесць, у ледзякі аберне.

Сымон. Дык і што-ж там такое? Абернемся ў слупы замарожаныя, у камяні няскратныя абернемся, а сэрцы тады нашы з сэрцам зямлі зрастуцца, і ніхто не паважыцца крануць нас, бо той, хто кране, сам у крыгу лёду абернецца, і ніякае сонца не растопіць ужо гэтае крыгі!

Марыля: Ты сягоння як не пры сваім розуме, Сымоне! Як у гарачцы брэдню нейкую страшную вядзеш. Паслухай лепей, дзеткі, мяне, я-ж цябе гадавала, — пакарыся ты ім, — яшчэ не позна!

Сымон: Ха-ха-ха! Пакарыся! А ці ведаеш, мамка, што гэта значыць ім пакарыцца? Ці хоць дагадваешся? Гэта, мамачка, значыць: прадаць, утапіць сябе, цябе, нас усіх у няволю ім на векі-вечныя — запрапасціцца ў вечнае рабства, з якога выхаду ніколі не знойдзем ні мы ні тыя, што пасля нас гэта рабства ў спадчыну атрымаюць. Ці ведаеш, мамка, гэта?

Марыля: Нічога я, дзеткі, не ведаю, але як праз сон дагадваюся, чаго ты хочаш. На сваю і нашую нядолечку такі ты ўдаўся. Не здарма з гэтага людзі старыя нічога добрага не варажылі ні табе, ні бацькам тваім, ох, не здарма! *(Пауза.)* Апомніся, сынок! Падумай, адпусціся, выкінь гордасць з сэрца і паслухай маткі! Ведай, што матка родная да здрады дзяцей сваіх не давядзе. Не хочаш сам к ім ісці — я пайду, мне старой усё ўвойдзе. Яны не адмовяць нашай просьбы, ды на Зоську ласку маюць.

Сымон. О, каб іх зямля не насіла з гэтакай іхняй ласкай! *(Уваходзіць незнаёмы з вехай).*

Данілка: *(утаропіўшыся, убок).* А гэта хто яшчэ такі за прарок з вехай?

Незнаёмы: *(гаворыць, найболей зварочваючыся да Сымона)* Тыдні тры таму назад я ў вас быў, добрыя людзі, толькі дома ўсіх не застаў — адна сястра была... Цяпер ізноў прыходжу з тым самым.

Сымон: А! гэта вы, мусіць, той самы, аб якім Зоська гаварыла? На нейкі сход людзей склікаеце?

Незнаёмы: Але, але! На вялікі сход! Пара ўжо і табе, браце мой, з свайго гнязда знімацца!

Марыля: Наша гняздо раскідана.

Незнаёмы: Суд твой, мне казалі, сягоння кончыўся, цяпер ты вольны, як птушка, — нішто цябе не вяжа.

Марыля: Як то — нішто не вяжа? А я — маці яго, а малыя гэтыя, якіх павінен памагчы мне гадаваць і ў людзі вывесці?..

Незнаёмы: *(не слухаючы).* Годзе нацягаліся твае дзяды і прадзеды ношкі непасільнай! Выбіла гадзіна, і ты мусіш, як арол магучы, распусціць сваё крылле і ляцець туды, куды ўсе цяпер зляталоцца. Кончылася чалавечае вечнае начаванне, і світанне агністае пачынаецца на зямлі ад краю да краю, ад мора да мора!

Данілка: *(убок).* Што ён чаўпе? Па-мойму вечарэе, а па-ягонаму — світае. Ці сляпы, ці ён не бачыць?

Незнаёмы: На крыжах магільных гарaць

З мінулага мястэчка Крынак

Царква ў Крынках.

Да нас вельмі мала дайшло звестак аб гісторыі многіх нашых мястэчак. Даныя пра далёкае іх. мінулае ў некаторых выпадках можна знайсці ў царкоўных дакументах. І імена таму, што калісьці было нямнога пісьменных людзей, а духавенства пераважна было адукаванае. У той час кожная царква мела летапіс сваёй царквы, свайго прыхода.

У мястэчку Крынкі (Сакольскі павет) у паважанага бацюшкі Антона Савіча можна ўбачыць такую рукапісную кніжку «Царкоўна-прыходскі летапіс Крынскай царквы з 1880 г.».

Ад чаго паходзіць назва Крынкі?

Мястэчка Крынкі расположана ў даволі балоцістым месцы. У мінулым, было там вельмі многа крыніц. Вось таму і назва Крынак паходзіць ад крыніц. Як сцвярджаецца ў гэтай кніжцы Крынкі пісаліся доўгі час Крынкы. Магчыма, што ў далёкім мінулым мястэчка гэта называлася Крыніцы, пасля выпала «і», а засталося Крынцы, а пасля Крынкы, пазней яшчэ Крынкі.

Весткі аб царкве і касцёле

Мястэчка Крынкі, як вынікае з гэтага летапісу мае напэўна многа больш чым 500 гадоў, таму, што ўжо першая царква была пабудавана ў 1505 годзе, а касцёл у 1522 годзе. Лёс першай царквы невядомы. Як гаворыцца ў гэтай кніжцы старажылы гавораць, што ў 1804 годзе згарэла другая царква. На гэтым месцы пабудаваная і ў 1828 годзе асвенчана новая царква. Але царква была пабудаваная з кепскаякаснага матэрыялу і таму пры дапамозе царскага ўрада пад кіраўніцтвам бацюшкі Грыгорыя Праневўскага 4 гады будавалася гаспадарчым спосабам новая, каменная царква, якая была высвячана 8-га верасня 1868 года Архімандрытам Супраскага манастыра Вікенціям. Яна стаіць і па сённешні дзень.

У 1797 годзе ў Крынках было 575 жыхароў у тым 312 мужчынскага роду і 263 жаночага роду. На той час такая колькасць людзей у Крынках — было гэта даволі многа.

Крынкі на правах горада

Крынкі даволі даўно атрымалі правы горада і карысталіся магдэбургскім правам, даным Сігізмундам Аўгустам 22 лістапада 1569 года. Горадам упраўляў бурмістр. Горад меў свой суд, сваю пячаць з малюнкам ільва, сваю пошту — аддзел сакольска-паштовай канторы.

Сігізмундам Аўгустам назначаны былі ў Крынках чатыры ярмаркі ў год, на якія з'язджалася шмат купцоў. Першая ярмарка была назначана на восьмы дзень пасля свята Цела Гасподняга, другая на Ганну, трэцяя ў дзень Нараджэння Прасвятой Багародзіцы і чацвёртая на Міколу.

Штотыднёвы торг у Крынках быў заўсёды па суботам. Але калі яўрэі атрымалі ад караля Уладыслава IV-га ў 1639 годзе дазвол сяліцца ў Крынках, і калі шмат іх стала жыхарамі гэтага мястэчка, штотыднёвы торг перанесены быў з суботы на чацвер.

Аб жыхарах Крынскага прыхода

У царкоўным летапісе з 1880 года мы даведваемся таксама аб прыхажанах царквы. «Прыхажане Крынскага царкоўна - літоўска - рускага племені ўсе гавораць на проста-народным нарэччы. Айчынную мову любяць і ахвотна яе вывучаюць». Гэта значыць, што людзі Крынак і аколіцы гутараць на беларускай мове і яны ахвотна вывучаюць рускую мову.

У прыходзе толькі «дзесятая частка людзей пісьменная» — гаворыцца ў летапісе. Школ на вёсках тады амаль не было. Толькі ў Крынках было вучылішча, у якім навучалася 206 юнакоў і 33 дзяўчынак.

«Ёсць ў прыходзе блізка 100 душ магаметан — гаворыцца ў летапісе. Жывуць яны ў Крушынянах з 1679 г. маюць яны сваю дзеравяную мячэць і магілкі паблізу вёскі. У Крушынянах жыве і мулла».

Легенда

Паводле падання, месца, на якім пабудавана царква, было парослае лесам. Праязджаючы тут каралева Бона, якая ехала на Літву, вымушана была затрымацца ў Крынках, таму, што яе экіпаж заграз у балотністым месцы ў падножжы ўзвышанасці, паблізу пазнейшай царквы. Каралева Бона прышла на ўзвышша і зачаравалася маляўнічай мясцовасцю. Яна таксама была ўсхвалява молячыміся людзьмі і дала загад ў гэтымжа месцы вырубаць лес, пабудаваць з яго царкву і раскінуць аселішчы.

М. ХМЯЛЕУСКІ

Нашыя настаўнікі

Настаўнікі з Зубава, Пасынак, Кнаразоў, Кожына, Локніцы і Піліпкаў пасля павятовай настаўніцкай канферэнцыі ў Зубаве, Бельскага павета.
Фото — А. А.

На звыш 70 тысяч злотых продана было літаратуры

Да 1957 года савецкія выданні прадаваліся па цэнах напалову меншых ад сапраўдных цэн.

Як даведваемся, кнігарня Клуба міжнароднай кніжкі і друку ў Беластоку ад 1955 па 1957 год прадала школам, бібліятэкам і святліцам беларускай літаратуры на суму 56.590 зл.

Ужо ў 1958 годзе па поўных цэнах было прадана беларускай літаратуры на 9.000 зл. Астатні заказ на беларускую літаратуру складае 5.000 зл.

За гэты час у продажы знаходзілася 167 загалоўкаў усялякіх кніжак. У тым, звыш 35 прац — гэта дзіцячая літаратура.

Распродана значная колькасць поўных зборнікаў твораў нашых класікаў — Янкі Купалы, Якуба Коласа, Змітрака Бядулі, Кузьмы Чорнага. (ся)

Беларускі перадваенны друк

«Летапіс Таварыства Беларускай Школы» №2 ад 1933 г. паведамляе:— «Паступілі заявы на залажэнне новых гурткоў у в. Грыневічы, Ваўкавыскага павету і ў в. Баброўнікі, Гарадзенскага павету».

У кніжцы №1 «Калосьсяў» ад 1937 года чытаем цікавую звестку: — «6-га лютага беларуская калёнія ў Варшаве саргнізавала ў будынку фільгармоніі канцэрт-вечарынку. У праграме канцэрту — бел. песьні.

— 27.II.37 г. у Варшаўскай кансэрваторыі адбыўся канцэрт песні. Выступаў слаўны тэнар Міхась Забэйда - Суміцкі. З прапяяных ім песень, найлепш спадабаліся публіцы песьні беларускія»

свечкі грамнічныя, а на курганах адзірванелых вехі смалістыя палаюць і шляхі асвечваюць для ўсіх тых, што ідуць на гэна зборышча вялікае. Гора таму, хто будзе спаць у гэты час трывожны!

Сымон: Трудна зразумець вас, чалавеча! Скажыце-ж мне хоць: нашто гэта зборышча склікаецца?

Марыля: Але, нашто? Можа зямлю будуць даваць?

Незнаёмы: Смока выганяць!

Усе: Смока! Якога? *(Дзеці са страхам туляцца да Марылі.)*

Незнаёмы: Не чулі?.. Ды дзе вам пачуць? Вы ўсе ў гэтых ламах капашыцеся, як чэрві, прыдаўленыя каменем, і свету белага не бачыце і нічога слухаць не ўмееце.

Данілка: *(убок)*. Ну, я то пэўне-б аб гэтым ведаў, але, мусіць, гэта брахня?

Незнаёмы: Ад даўняга часу пасяліўся на нашай зямлі ў заварожаным балоце страшны смок-упыр...

Усе: Аж нават упыр!

Незнаёмы: Але, але, добрыя людзі! І вось праз гэтага смока-ўпыра пайшлі на цэлы свет усялякія беды і няшчасці.

Марыля: Няўжо-ж гэта і нас праз яго гэткае гора спаткала?

Сымон: Мамка, не перапыняйце гутаркі!

Незнаёмы: Пошасці ўсялякія сее жменяй сваёй каршуновай — гэта, каб сіла народная не ўзвялічылася і яго не змагла, а туманы чорныя ў вочы ўсім пускае, каб людзі не бачылі яго. Поначы з хаты ў хату заходзіць і кроў цёплую з сэрца смокча, а ў душу яду свайго падлівае, каб яна прасветласці ніколі ніякае не бачыла. Дзе толькі яго хоць цень прашмыгнецца — там ненавісць страшная між братамі і сёстрамі, як вужака разгнежджваецца, нявінная кроў на зямлю льецца, а путы жалезныя бразгаюць на руках чалавечых, як на ўсяночную. Катнія жаданні ў думках людскіх расплоджвае, і на самае сонца кладзе жалобную пакрывальню. Удоў і сірот у рабства голаду і холаду заганяе,а бацькам і маткам без часу дзетак назаўсёды ад грудзей вырывае, — гэта ўсё, каб хвалу сваю смочую ўзвялічваць. Вось які ён — гэты смок-упыр!

Данілка: А скажыце, дзядзька: ці ты бачыў яго?

Незнаёмы: Ніхто не бачыў!

Марыля: Дык як-жа гэта?

Незнаёмы: А вельмі проста: усе дагэтуль думалі, што гэта не смока работа, а так Бог даў.

Сымон: А як-жа гэта будзе сход выганяць яго, калі ніхто і не бачыў?

Незнаёмы: Як усе чыста браты і сёстры на сход прыдуць, тады ўсе і ўбачаць яго, бо, каб убачыць яго, — трэба ўсе вочы ў адно месца сабраць.

Данілка: А ён не паесць за гэтакую штуку ўсіх?

Незнаёмы: Ён толькі з'есць таго, у каго да канца не хопіць адвагі глядзець яму смела ў вочы.

Данілка. Ну, як так, то я на гэты сход не пайду!

Марыля: Дык, значыцца, і Сымона майго хочаце звабіць туды?

Незнаёмы: Я нікога, маці, не ваблю! Я толькі кліч клікаю і разношу гэтую весць усім чыста ад хаты да хаты. А хто яшчэ не згінуў, зусім і не запрапасціўся з душою ў смокавых лапах, — той сам пойдзе, і ніякая сіла яго не стрымае.

Сымон: Я не пайду, хоць мяне ўжо і цягне туды. Я павінен тут астацца, каб рукамі і зубамі трымацца гэтай спадчыны бацькавай, бо як згублю яе — месца мне на цэлым свеце не будзе.

Незнаёмы: Што-ж, браце мой? Думаеш, што гэта лаціна зямлі скрозь дна праваліцца? Так ты думаеш?

Сымон: Не праваліцца; але як зыйду — мяне назад сюды не пусцяць.

Незнаёмы: Не бойся! Без тваіх рук нідзе не абыйдуцца.

Марыля: Як сабе хочаце, добры чалавеча, а я Сымона свайго ад сябе нікуды не адпушчу! Хай лепей думае, як хлеба і начлегу дастаць на зіму.

Незнаёмы: Не ўтрымаеш, маці, свайго сына, калі ў ім кроў разгарыцца і душу яго да святла пацягне. Пойдзе, хоць-бы зямля перад ім расступалася. З запаленай паходняй пойдзе праз пяскі халодныя і праз лугі балотныя туды, адкуль я к вам з гэтай весцю прыходжу. Голас патаемны, што дагэтуль драмаў у глыбіні грудзей, павядзе яго так лёгка, што і не агледзіцца, а крыўда, якую бацькі яго цярпелі і ён сягоння церпіць, падганяць будзе яго; можа нават будзе гнаць яго на вельмі і вельмі страшэнныя рэчы. Але нічога — пойдзе і возьме сваё! *(Пауза.)* Што, Сымон? Час не спіць! Там чакаюць цябе сотні, тысячы, мільёны такіх, як ты, і ты, ведаю, на іх даўно чакаеш, толькі стараешся гэта заглушыць у сабе. Час прачнуцца, Сымоне! Час!

Сымон: *(звесіўшы галаву, як-бы сам да сябе)* Кінуць матку, кінуць зямлю і пайсці?! А ці знайду я там тое, што тут згублю? Ці знайду? Але штось цягне туды! Ачараваў ты мяне, чалавеча. На дзве палавіны разрываюцца мае думкі і душа мая. Якжа гэта неяк раптам прышло. Як-жа мне загадала страшную загадку — ні тут застцца, ні туды пайсці?!

Незнаёмы: Час, Сымоне, час! Агляніся кругом сябе і ўспомні ўсё. Дагэтуль ніколі ты сцежкі свае не бачыў, бо вечна нязмытыя слёзы на вачах тваіх віселі, хоць чырвоная кроў з цябе капала на сляды твае. Наганяў ты сабе мазалі непазбытыя, як араў і сеяў, а груганы пражорлівыя зярняты твае спелыя клявалі. Як нарадзіўся ты — штось думаў, штось рабіў, тварыў, а што? Нядолю сваю толькі з года ў год гадаваў і пашыраў панаванне яе. Песень і казак чароўных шмат табе матка над калыскай тваёй напяяла; яны доўга ў душы тваёй жылі і радавалі цябе, а што з іх сягоння засталося? Асмяялі, аплявалі іх табе нязваныя госці, мучыцелі твае — гора ды крыўда! Агляніся, Сымоне! Успомні, развaж усё! Успомні матку, сястру сваю ўспомні, га! і тую вяроўку, на якой бацька твой павесіўся! *(Шыбка выходзіць.)*

ТУПАРЫ

У нашыя дні людаеды сустракаюцца не так ужо часта. Таму, калі мы даведаліся аб тым, што племя тупары, якое жыве ў раёне ракі Бранко, у басейне Амазонкі, карыстаецца славай канібалаў, нам захацелася бліжэй пазнаёміцца з імі. Але ажыццявіць гэтае жаданне было нялёгка. Ніхто не згаджаўся быць нашым праваднікам. Нарэшце нам удалося дабрацца да бліжэйшых суседзяў тупары — арыкапо.

Арыкапо, напэўна, самы нешматлікі народ на зямлі. Ён налічвае ўсяго... 14 чалавек: пяць мужчын, чатыры жанчыны і пяць дзяцей. Тым не менш, гэта сапраўдны народ, са сваёй мовай, не падобнай на ніводную з індзейскіх, са сваёй тэрыторыяй і суверэнітэтам (паколькі яны нічога не ведаюць пра бразілійскі ўрад, таксама як і гэты апошні нічога не ведае аб іх), са сваімі ўласнымі традыцыямі, сваёй палітыкай, і вельмі высокім усведамленнем сваёй адасобленасці.

Нялёгка было перакапаць арыкапо пайсці з намі. Яны запэўнівалі нас, што тупары могуць з'есці і іх і нас. Аднак мы вырашылі ісці, і нам патрэбны былі насільшчыкі. Наш груз, запакаваны ў брэзентавыя мяхі складаўся, галоўным чынам, з падарункаў: люстэрак, аздабленняў, грабеньчыкаў, каляровых хустак, нажоў і сякер.

Палатак у нас не было. Мы прытрымліваліся прынцыпу самага цеснага кантакту з індзейцамі і пры першай-жа сустрэчы з імі прасілі даць нам месца для гамакоў у іх агульных хацінах.

Восем дзён прабіраліся мы па некранутым лесе, па балотах, праз шматлікія рэчкі і ручаі. І нарэшце, калі пачалі з'яўляцца прызнакі блізкасці тупары, нашы цёмнаскурыя праваднікі, дрыжучы ад страху, адмовіліся ісці далей. Хоць засталося нас усяго чацвёра, мы ўсё-такі рызыкнулі сустрэцца з страшнымі тупары.

Некалькі індзейцаў направілі на нас свае стрэлы. У адказ мы паклалі сваю зброю на зямлю і, старанна адлюстроўваючы бесклапотную ўсмешку, пайшлі ім насустрач. Наша ўсмешка павінна была стварыць уражанне давер'я і добрых намераў і тым самым выратаваць наша жыццё...

Праз поўгадзіны, якія мы страцілі на выказванне сваіх дружалюбных пачуццяў, з'явіўся правадыр племені Абаё і запрасіў мяне выкупацца разам з ім у рацэ. Я ахвотна прыняў гэтае запрашэнне. Праз некаторы час аб гэтым-жа папрасіў мяне і галоўны жрэц, а затым і многія іншыя. Прыйшлося купацца з усімі жадаючымі. Так яны выказалі сваю гасціннасць мне і майму таварышу, а дзве нашых спадарожніц выкупаліся з жанчынамі — тупары. Пасля гэтага мы былі прыняты як госці племені.

Спачатку тупары не зусім давяралі нам, і тузін мужчын, узброеных лукамі і мячамі, з тыдзень удзень і ўночы нёс варту перад хацінай. Але патроху гэтая «гвардыя» пачала знікаць, і мы правялі ў вёсцы чатыры месяцы ў поўнай дзгодзе з індзейцамі.

Звычайна ў гэтых мясцінах жыхары ўсёй вёскі пасяляюцца ў адной велізарнай купалападобнай хаціне. Яе папярочнік дасягае 30-ці, а вышыня 16-ці метраў. У тупары ў выглядзе выключэння былі дзве такія вялікія хаціны, у якіх і змяшчаліся ўсе 176 чалавек.

Аднак такая колькасць людзей не жыве ў агульнай кучы, а абсталёўваюцца сем'ямі у «кватэрах», якія знаходзяцца ўздоўж сцяны. Ніякіх перагародак паміж такімі «кватэрамі» няма:. ставіцца слуп, на адным баку якога вешае гамакі адна сям'я, на другім — другая. Сярэдзіна хаціны прызначана для пахавання памёршых.

Мужчыны і жанчыны ходзяць зусім голыя. Жанчыны коратка стрыгуць валасы, у мужчынжа яны апускаюцца на плечы. Абавязковымі аздабленнямі, як у мужчын, так і ў жанчын з'яўляюцца драўляныя палачкі ў носе і ў губах, а таксама перламутравыя завушніцы. Праз плячо звычайна вешаюцца пацёркі з ракавін, насення ці арэхавых лупін. Твар і цела аздабляюць чорныя і чырвоныя палосы татуіроўкі.

Харчы індзейцаў складаюцца, галоўным чынам, з мяса дзікай жывёлы — малп, свіней.

У індзейцаў існуе прыватная ўласнасць. Але хаціна, зямля, і ўсё, што звязана з культурай маіса, выкарыстоўваецца імі супольна.

Нам удалося некалькі разоў прысутнічаць пры выкананні шлюбнага абраду. Перад шлюбам маладыя ідуць з хаціны ў сельву, дзе на працягу двух тыдняў, павінны паказаць сваю здольнасць да самастойнага жыцця. Калі яны вяртаюцца ў вёску, робяць вяселле, і маладая пара атрымлівае «кватэру» у грамадскай хаціне.

Правадыр племені, улада якога перадаецца па наследству, фактычна толькі царствуе, але не кіруе: справамі племені кіруюць жрацы. Яны-ж лечаць хворых і выконваюць рэлігійныя абрады. У асабліва важных выпадках збіраюцца ўсе калдуны вёскі, выклікаюць душы памёршых і просяць у іх парады і дапамогі.

Гэтая «сувязь» з «тым» светам дасягаецца ўдуваннем у нос табачнага пылу ці іншых моцна раздражаючых рэчываў.

На працягу многіх год тупары былі канібаламі, аднак толькі з мэтай... засваення якіх-небудзь добрых якасцей сваёй ахвяры. У значнай ступені дзякуючы гэтаму звычаю колькасць племені скарацілася з 2-х тысяч да 176 чалавек. Забойства звычайна рабіў хто-небудзь адзін, елі-ж супольна. Дальназоры правадыр Абаё змог, аднак, пераканаць сваіх аднапляменнікаў адмовіцца ад гэтага звычаю, каб захаваць племя ад поўнага знішчэння. Нашчасце, гэта рэформа адбылася за 5 год да нашага падарожжа па Амазонцы, інакш гэты нарыс, напэўна, ніколі не быў-бы напісаны.

ЦІБОР СЭКЭЛЬ
югаслаўскі вучоны.

Сельскагаспадарчыя парады

Як знішчыць пустазелле

У яравым збожжы буйна вырастае ўсялякае пустазелле: чартапалох, павойка, палявы мак, вічка куколь, васількі, вастрыца, чартапніца, мятла, дзікая рэдзька.

Мак і васількі можна выкараніць ачышчаючы насенне збожжа, рыхтаванае пад засевы.

Насенне асату мае пушынкі, пры дапамозе якіх далёка з ветрам разлятаецца па полі. Дзеля таго вырасшы асот трэба па некалькі разоў касіць, пакуль ён не заквітнее яшчэ. Нішчыць яго трэба ўсюды: на полі, мяжы, панадворку, ля дарог і г. д. Найлепш палоць яго зараз пасля дажджу, тады не так хутка здрастае.

Дзікая гарчыца, дзікая рэдзька могуць ляжаць гадамі ў зямлі і калі толькі апынуцца паверх, тады ізноў вырастаюць, як свежыя.

Гарчыцу дзікую найлепш знішчаць у ярым збожжы, добра барануючы, калі авёс, або ячмень выпусцяць па 3—4 лісточкі значыць добра закарэнены ў зямлі.

Знішчаць пустазелле можна таксама хімічнымі сродкамі пры дапамозе апырсквання, або апыльвання паверх узышоўшыя палеткі. Аднак трэба звяртаць увагу, каб сродкі хімічныя не знішчалі збожжа. Да гэтага ужываецца: сернакіслае жалеза, хлоранатрый і некаторых едкіх і мінэральных угнаенняў (азатняк, пылісты каіліт і т. зв. гармонаў (2,4Д), сродкаў хімічных едкіх (палкія), распушчаных ў валзе, — ўсе яны калі ападуць на лісцё знішчаць яго адразу.

Мінеральныя ўгнаенні павінны быць добра змелянымі і рассеянымі, тады, калі пустазелле яшчэ маладое. Рассяваецца яго даволі вялікая колькасць — 6 цэнтыметраў на гектар пасля дажджу, або на расу, бо тады пыл шчыльна прыстае да раслін.

А. ВАЙТОВІЧ

Рэвалюцыйны рух на Беласточчыне,

(Працяг са стар. 3)

Беласточчына ў снежаньскія дні. Снежаньскія падзеі ў Пецербургу і падзеі ў Асобным Літоўскім корпусе

Смерць цара Аляксандра I была зручным момантам для выступлення супроць царскага дэспатызму. Гэтаму садзейнічала міжцарства і незусім яснае пытанне аб наследніку трона. Многія лічылі, што царом павінен стаць вялікі князь Канстанцін. Калі афіцыяльна было аб'яўлена, што прысягу трэба прыносіць Нікалаю I, многія пад маркай таго, што законным наследнікам трона павінен быць Канстанцін, адмовіліся прысягаць. Выкарысталі гэта рускія рэвалюцыянеры. У перыяд міжцарства ўспыхнула паўстанне дзекабрыстаў у Пецербургу, якое, аднак, было хутка задушана.

Як-жа рэагіравала на гэтыя падзеі «Таварыства ваенных сяброў? Да Беласточчыны даходзілі самыя супярэчлівыя весткі. У «Таварыстве ваенных сяброў» разгарэліся дыскусіі, спрэчкі. М. Рукевіч узмоцнена працуе над праграмай. Праграма, якую ён распрацаваў, прадугледжвала ўвядзенне канстытуцыйнай манархіі і паляпшэнне жыцця салдат. На сходах абмяркоўваліся манархічная і канстытуцыйная формы праўлення. Большасць была за апошнюю.

21 снежня, г. зн. за тыдзень пасля падзей ў Пецербургу, ратуючыся ад праследванняў, дзекабрыст Вільгельм Кюхэльбэкэр прыслаў ліст Ігельстрому, у якім, паведамляючы аб паўстанні ў Пецербургу, выказаў упэўненасць, што «увесь Літоўскі корпус не будзе абыякава глядзець на тое, як законнага наследніка Канстанціна пазбаўляюць трона».

(Працяг у наступным нумары)

У арганізацыі сіла

(Працяг са стар. 8)

Мне здаецца, што дзеля большай пашаны і дзеля ўласнай бяспекі мы павінны сарганізаваць сваё аб'еднанне, ці лепш кажучы «Саюз тарыбаршчыкаў», які будзе нас рэпрэзентаваць і бараніць нашых інтарэсаў і нас самых ад нечаканага напору з боку вонкавага ворага і ўнутранага (пад апошнім разумею Маланку).

Для абсады становішчаў у праўленні «Саюза» людзей хапае. Дзядзька Лявон, як найбольш заслужаны і ўмеючы смагла гаварыць на трыбуне, можа быць старшынёй, Памфіла касірам, бо ў касе не будзе ані граша. Я магу быць сакратаром. Інтарасанты не будуць дакучаць, бо наш сакратарыят будзе засакрэчаны як і кватэра Дзядзькі Левана.

Наша арганізацыя будзе розніцца ад усіх іншых тым, што ў члены яе мы нікога больш не будзем прымаць, а таксама і выключаць, каб не стварыць для сябе канкурэнцыі. Верыфікацыі мы не будзем падвяргацца. Калі-ж газета перойдзе на штодзённік і лік падпісчыкаў павялічыцца прынамсі на 200 прац., тады аб'явім набор новых гумарыстаў. У першую чаргу маглі-б стацца членамі нашыя жонкі. Ды і то не зусім. Не ведаю, як Лявонага і Памфілава, а мая Маланка не падыходзіць пад наш «Статут». Яна цёмная, як восеньская ночка, ні пісаць, ні чытаць. Мае толькі выключныя здольнасці да «вуснай творчасці», інакш кажучы да «языковай». На язык яна ўжо вельмі спраўная і з ёй не параўняецца ніякі мастак слова, нават таленавіты і вопытны адвакат.

Я ўжо не раз казаў ёй: баба, баба, еш боршч з грыбамі ды трымай язык за зубамі. Але-ж дзе там! Яна і па смерці будзе гаварыць.

Лявон кажа, калі мы ўтрох разгонімся, як тая тройка «ліхачоў», то будзе весела чытачам. Я баюся, каб чытачы не толькі не высмяялі, але і не высвісталі нас. У нашых гумарах столькі гумару і сатыры, скольки у Іспаніі дэмакратычных свабод.

Дык вось, каб лёганька не маглі нас шугнуць з рэдакцыі, мы павінны забяспечыцца «саюзам». Ён будзе бараніць нашых інтарэсаў. Калі галоўны рэдактар пачне надта ўжо носа задзіраць, ды без пашаны адносіцца да нашых рукапісаў, то мы яму жах і забастовачку. Мы народ салідарны, сярод нас штрайк-брэхароў не знойдзецца. Ні адной літары не чыркнем, пакуль не задаволіць нашых патрэб, г. зн. пакуль не павялічыць ганарар і пакуль не дасць падпіску, што нічыіх рукапісаў не надрукуе ў кутку смеху і сатыры апрача нашых.

Неяк нядаўна кладучыся спаць я сказаў Маланцы, што наша «тройка» арганізуе «Саюз Тарыбаршчыкаў». Гэтага толькі і трэба было Маланцы. Як разявіла свае дуды, то я і заснуў і не ведаю на чым яна закончыла. Ці ты — кажа — ашалеў на старасць лезці ў арганізацыі, ці табе мала было за іх турмы пры Пілсудскім. Сядзі ты спакойна і не лезь дабравольна на ражон!

— Не, — кажу, — баба, цяпер не тыя часы. Хто з народам за народную справу выступае, таго народны закон не карае.

ДЗЕД МАРЦІН

Збіранне лячэбных траваў высока аплочваецца

Многія ведаюць, што лякарствы пераважна выробляюцца з розных лячэбных траў. Гэтыя травы, між іншым, карыстаюцца вялікім попытам заграніцай. Напрыклад, Беластоцкае прадпрыемства зеллевай сыравіны 75 прац. сваіх збораў лячэбных траў высылае на экспарт.

У сучасны момант Беластоцкаму прадпрыемству зеллевай сыравіны асабліва залежыць на кветках ліпы, чорнага бэзу і валошкі. Валошка — гэта сіняя кветка, якая расце ў збожжы.

А вось некаторыя цэны за кілограм сухіх траў або кветак:

Ліпа — па 30 зл.; чорны бэз — па 22 зл; валошка — па 100 зл.; рамонак — па 40 зл.; спарыш — па 90 зл.; ялаўцовыя ягады — па 7 зл.

Пункты закупак лячэбных раслін знаходзяцца ў Беластоку, Сакольцы, Міхалове, Трасцянцы, Бельску, Кляшчэлях, Семяноўцы, Сямятычах, Мельніку, Драгічыне, Браньску і Лапах. Дакладныя адрасы гэтых пунктаў можна даведацца ў кожным ГС-е.

Беластоцкае прадпрыемства зеллевай сыравіны аб'явіла конкурс — «Збіраем лячэбныя травы і кветкі для медыцыны». Удзельнічаць у конкурсе можа кожны, хто ў пункт закупак прадасць лячэбных траў або кветак на суму 100 зл. Атрыманы там конкурсны купон трэба пераслаць Беластоцкаму прадпрыемству зеллевай сыравіны — Białystok, Szosa Południowa 107.

Конкурс пачынаецца ад 1-га ліпеня і будзе працягвацца да 15-га снежня. Удзельнікаў конкурсу чакаюць каштоўныя ўзнагароды.

(ся)

****

Гал. рэдактар
Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA"
Organ Białoruskiego Tow. Społ.-Kult.
Adres redakcji Białystok ul. Wesołowskiego nr 1, tel. 25-89
Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW «Prasa»
Redaguje Kolegium
Warunki prenumeraty
Miesięcznie — 2.40 zł
Kwartalnie — 7.20 zł
Półrocznie — 14.40 zł
Rocznie — 28.80 zł
Wpłaty kierować na PKO 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch"
Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma
Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju
Cena prenumeraty zagranicą kwartalnie 10.15 zł, półrocznie 20.30 zł i rocznie 40.60 zł
Należność za prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa
BZG Nakł. 5.500 E-1

Як найбольш сялянскай моладзі ў сельскагаспадарчыя школы

Справы добрага валодання сельскагаспадарчай прафесіяй маюць сёння вялікае значэнне.

Найлепшай формай, якая вядзе да гэтай мэты, ёсць сельскагаспадарчая школа. У такіх дзяржавах, як Данія, Германія ці Швецыя, дзе сельскагаспадарчая культура з'яўляецца вельмі высокай, толькі той мае права працаваць на сельскай гаспадарцы, хто, перш за ўсё, закончыў сельскагаспадарчую школу.

Падобнае абавязковае вывучанне агульнай сельскагаспадарчай асветы існуе ў Совецкім Саюзе.

Як маецца гэтая праблема ў нас. Вясковае насельніцтва ў Беластоцкім ваяводстве складае каля 800 тысяч жыхароў, у тым амаль 150 тысяч моладзі. З гэтага ліку 11 тысяч моладзі штогод закончвае пачатковую 7-класную школу. А за перыяд 13 год пасля вайны сельскагаспадарчыя школы на Беласточчыне закончыла ўсяго 1.291 вучняў, у тым толькі 23 чалавек вярнулася працаваць на свае гаспадаркі. Не вельмі тады памылімся, калі скажам, што ў тым, менавіта, заключаецца самая важная прычына асабліва нізкай сельскагаспадарчай культуры на Беласточчыне.

Нельга, зразумела, дамагацца, каб ўся моладзь ішла ў сельскагаспадарчыя школы. Але нельга паміршыцца з фактам, што кожны год 40 прац. моладзі зусім не паступае ў школы.

У Беластоцкім ваяводстве ў сельскагаспадарчых школах і ўсялякіх сельскагаспадарчых курсах навучаецца толькі 3.000 моладзі, г. зн. 2 прац. усёй моладзі на Беласточчыне.

Трэба шчыра сказаць, што і нашыя мясцовыя улады таксама недастаткова зацікаўлены гэтай праблемай, а асабліва грамадскія рады народовыя (ГРН). Датычыць гэта і Саюза сялянскай моладзі і сельскагаспадарчых гурткоў.

У бліжэйшым школьным годзе набор у I клас праводзіцца ў наступных сельскагаспадарчых школах:

1) Агульна - сельскагаспадарчыя тэхнікумы: Дайліды — Беласток, Ружанысток, Олецко і Даспуда.

2) Тэхнікум сельскагаспадарчага рахунказодства ў Элку.

3) Тэхнікум механізацыі сельскай гаспадаркі ў Супраслі.

4) Меліярацыйны тэхнікум у Беластоку вул. Антонюк.

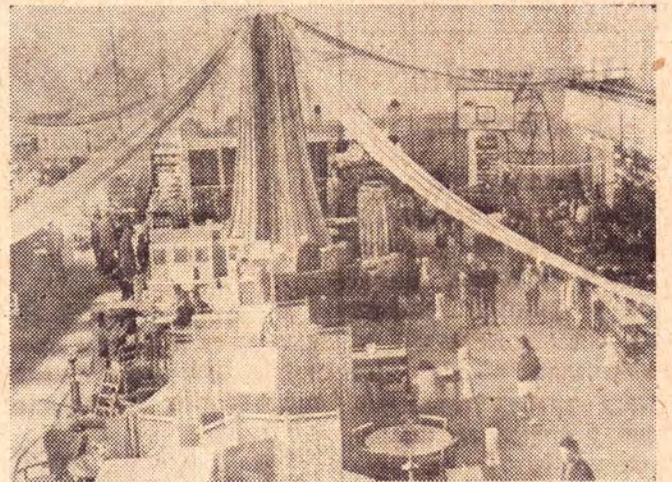
Апрача тэхнікумаў на ўзор моладзі праводзяць яшчэ іншыя школы: 2-гадовая агароднічная ў Сувалках і аднагадовая сельскагаспадарчая ў Крыжэве. Яшчэ ў гэтым годзе паўстануць наступныя школы: ад 1.IX. г. г. 2-гадовая агароднічная школа ў Супраслі і ад 1.IX. г. г. школа гаспадарчая для дзяўчат ў Аструдзе і сельскагаспадарчая для хлапцоў у Ружанымстоку, дзе навука будзе працягвацца дзве зімы.

Асаблівую ўвагу моладзі трэба звярнуць на сельскагаспадарчыя школы ніжэйшай ступені.

Чым найбольш сялян, а асабліва моладзі, павінны аваладаць сама найменш пачатковай сельскагаспадарчай асветай.

Мгр. Адольф Згірскі

Падляшскі Кірмаш

У мінулы панядзелак — 30-га чэрвеня ў Беластоку закончыўся Падляшскі Кірмаш арганізаваны Ваяводскім Праўленнем гандлю.

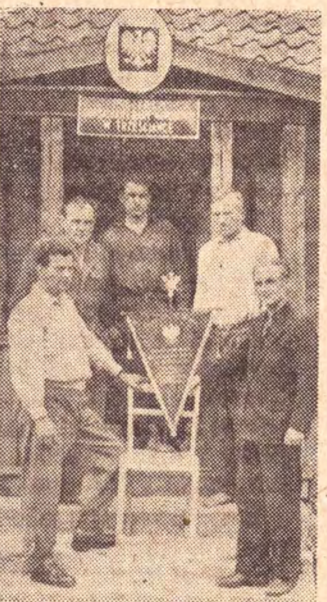
За час Кірмашу падпісана шмат гандлёвых дагавораў і транзакцый на сотні тысяч злотых. Гэта яшчэ адзін доказ патрэбнасці арганізавання ў будучым такіх гандлёвых імпрэз.

На здымку: тэкстыльны павільён.

Прыкладны пачын Трасцянкі

У Беластоцкім ваяводстве ёсць такія дарогі, па якіх коні ногі могуць паламаць. Некаторыя грамадскія рады і солтысы даацэньваюць справу пабудавання дарог.

Вось напрыклад, Грамадская рада Трасцянка. У мінулым годзе ў вёсках гэтай грамадскай рады было пабудавана 2 кілометры 300 метраў бруку і 1 кілометр 500 метраў жвіровай дарогі. За дасягненне гэтае, якое ў пераліку на грошы каштавала 980 тыс. злотых, ГРН здабыла пераходзячы сцяг Прэзідыума Павятовай рады народовай.

Працаўнікі Грамадскай рады народовай ў Трасцянцы ўпэўнілі, што пераходзячы сцяг застанецца ў іх і ў далейшым.

На здымку: Ініцыятары дарожных чынаў ў Трасцянцы. Злева: старшыня Прэзідыума ГРН — Аляксандр Пякарскі, дарожны майстар з Гайнаўкі — Уладзімір Карней, солтыс вёскі Сацы — Васіль Грыгарук, солтыс вёскі Трасцянка — Янка Максымчук.

Тэкст і фота — А. А.

Ці дажывем мы гэтых гадоў?

Бабуля Ганна Іванюк з вёскі Сацы, пав. Гайнаўка, ужо тады жыла, калі жылі Міцкевіч, Шапэн і іншыя славутыя людзі, якіх ужо даўно няма ў жывых.

Нарадзілася яна 25 кастрычніка 1852 года. Сёння бабулі Ганне ўжо 106 гадоў.

Памятае яна паншчыну, студзеньскае паўстанне, руска - японскую вайну і шмат іншых здарэнняў. Бабуля яшчэ зусім добра сябе адчувае, здаровая, сама ходзіць, толькі не бачыць.

У Беластоку руская школа

Як паведамляе нас Рускае культурна - асветнае таварыства, у гэтым годзе у Беластоку праектуецца адкрыццё агульнаадукацыйнай школы (падставовай і ліцэя) з рускай мовай навучання.

Бліжэйшыя інфармацыі і запісы ў сакратара РК-АТ у Беластоку, вул. Кілінскага 6, II п. (Будынак музей) у гадзінах 10—12 і 15—18.

Толькі для закаханых

Сардэчныя тайны

Раіса Я. з Бельскага павета піша:

«Дарагое Сэрцайка»! Чатыры гады таму, я пазнаёмілася з хлопцам, якому я так верыла, любіла яго, паважала, думала, што ён мне праўду гаворыць, што ніколі нічым не пакрыўдзіць.

Здарылася так, што я стала цяжарнай, я хацела, каб мы з Андрэем тады пажаніліся, але Андрэй, як толькі пачуў аб гэтым, пакінуў мяне і паехаў на Заходнія Землі. Я засталася сама. Нарадзілася дзяўчынка. Людзі сталі яшчэ папракаць, што незаконнае дзіцё маю. Цяжка было перажываць ўсё гэта. Але вось адзін з хлопцаў нашай вёскі, не звяртаючы ўвагі на ўсё гэта, стаў да нас прыходзіць.

Валодзя ўжо год ходзіць да мяне — любіць мяне і маю дачушку. Нядаўна сказаў, што хоча са мною ажаніцца. Мне зараз 22 гады і не ведаю, што рабіць. Хацелася-б выйсці замуж, каб скласці сабе спакойнае сямейнае жыццё, але з другога боку баюся ці Валодзя не акажацца такім самым хлопцам як Андрэй.

Наш адказ: Дарагая Раіса, спачуваю табе. Людзі на вёсцы, асабліва ў такіх выпадках, атручваюць жыццё чалавеку. Андрэй недаацаніў тваёй вернасці, зрабіў подлы ўчынак і ўцёк ад цябе.

Ці верыць Валодзі? Маючы на ўвазе тое, што пішаш у лісце — можна. Але гэта яшчэ не ўсё. Паразмаўляй з Валодзяй сур'ёзна, трэба пазнаць яго характар, адносіны да цябе, а асабліва да тваёй дачушкі. Прадумай ўсё дакладна, не рабі наспех, але май на ўвазе і тое, што не ўсе-ж людзі такія, як Андрэй.

СЭРЦАЙКА

Наш юрыст раіць

Адказы на пытанні чытачоў

Грам. Г. А. з Беластоцкага павета пытае: «Ці той, хто пакінуў заграніцай сваю зямлю, а тут атрымаў новую гаспадарку, мае права на спадчыну пакінутай ім заграніцай гаспадаркі?».

Усе тыя, якія прыехалі з Совецкага Саюза ў Польшчу, як рэпатрыянты, страцілі права ўласнасці да пакінутых імі гаспадарак. Гаспадаркі іх перашлі на ўласнасць дзяржавы. Таксама перашлі на ўласнасць Польскай дзяржавы гаспадаркі тых, якія, як рэпатрыянты выязджалі ў Совецкі Саюз.

Магло здарыцца, што рэпатрыянты выязджаючы ў Польшчу пакідалі на гаспадарцы бацьку, які быў да вайны ўласнікам гаспадаркі. Аб праве на спадчыну гэтай гаспадаркі не можа быць мовы і то незалежна ад таго, ці хтосьці атрымаў у Польшчы гаспадарку, ці не.

Справа ў тым, што зямля ў Совецкім Саюзе нацыяналізавана і не можа быць прадметам куплі, продажу або перадавання ў спадчыну. Як вядома, аднаасобніцкія гаспадаркі ў Совецкім Саюзе калектывізаваны. Толькі прадметы, якія становяць асабістую ўласнасць могуць быць прадметам спадчыны.

Грам. М. І. з пав. Беласток пытае:

«Бацька аддаў усю сваю зямлю ў карыстанне малодшаму сыну. Старэйшаму нічога даць не хоча, ці можа старэйшы сын дамагацца сваю частку? Зямлю атрымаў бацька па дзеду».

Старэйшы сын не можа дамагацца зямлі ад свайго бацькі, бо бацька з'яўляецца ўласнікам яе і таму можа ён поўнасцю распараджацца. Дарослы сын можа дамагацца толькі аліментаў, калі ён не здольны да працы і не мае матэрыяльных сродкаў да жыцця, ні ў якім выпадку зямлі.

Усякая ўсячына

Гадзіннік з кветак

У шведскім горадзе Упсаля ёсць гадзіннік з кветак. Факт распускання і звівання пялёстак у розных кзетак быў выкарыстаны да вызначэння часу. Да гэтага трэба толькі ведаць у колькі гадзін распускаюцца і замыкаюцца паасобныя віды кветак.

Нервовасць і прафесія

У Аўстрыі двух лекараў неўролагаў зацікавіліся ўплывам прафесіі на нервовасць людзей. Паводле іх суджэнняў найбольш спакойнымі людзьмі з'яўляюцца машыністы. Менш стрыманымі, лекары. Не заўсёды авалодваюць сабой сяляне і хатнія гаспадыні. Найбольшая нервовасць сцверджана ў настаўнікаў, а асабліва настаўніц.

Наймацнейшая жанчына

Наймацнейшай жанчынай лічыцца англічанка Ёан Кодэс. Яна нерарывае папалам грубую кніжку, пераргрызае зубамі сталёвы дрот і падымае зубамі пісьменны стол. Кодэс з'яўляецца прыгожай дзяўчынай і яна добра зарабляе, аднак дагэтуль не знайшоўся ахвотны, які-б з ёю ажаніўся.

ЗЯМЛЯ

Некаторыя людзі думаюць, што самым каштоўным на свеце з'яўляецца золата, аднак гэта не так.

Без золата можна абыйсціся, а без зямлі-маці не пражывеш.

Зямля нас корміць, адзявае, сагравае і нават наш першы пацалунак пад пахучым кустом чаромухі трымае ад усіх у сакрэце.

У сусветнай гісторыі ўсе войны ўзнікалі з-за зямлі. Адны людзі хацелі мець зямлі як найбольш, а іншыя не жадалі сваёй зямлі. аддаваць, абаранялі права ўладання зямлёю.

Напрыклад, Англія сама за востраў зачапілася, а трымае ў руках калоніі, дзе некалькі такіх астравоў змясціць можна.

У нас цяпер адносіны да зямлі змяніліся, людзі за розум хапіліся, і пад цёплымі кроплямі людскога поту зямля абудзілася да жыцця, як клапатлівая маці.

Праўда, сустракаюцца яшчэ людзі, якія імкнуцца свой кавалак зямлі прадаць, але чалавек, які адарваўся ад зямлі, блытаецца, як павуцінка ў бабіна лета, і не ведае, дзе прычапіцца.

Зямля ў нас добрасумленная, што ў яе ні паложыш — верне ўсяго ў многа раз больш. Ды вось на гэтай зямлі людзі сустракаюцца нядобрасумленныя.

У такіх людзей сумленне чорнае, як зямля, а рукі белыя ды слізкія.

Напрыклад, некатодым людзям дзяржава даручыла закупы і захаванне сельскагаспадарчых прадуктаў, а з-за нядбайнасці гэтых людзей бывае, што агароднiна псуецца і гіне.

Зразумела, золата не псуецца, але для людзей ветраных і золата карысці не прынясе.

Зямля ўсіх прытуліла, але не дала права лёгкадумна адносіцца да вынікаў працы тых, якім яна да рук прыліпае.

А пакуль у нас, дарагія чытачы, будуць людзі, якія да дабра прыроды адносяцца нядбайна, дагэтуль дзяржава наша будзе мець дадатковыя выдаткі.

Дзядзька Лявон.

На адпачынку ў вёсцы

Дрэнна прадбачыла.

З якою жаніцца

Аднаго мудраца спытаўся хлапец, з якой дзяўчынай яму жаніцца. Мудрэц адказаў:

— Возьмеш багатую пападзеш пад яе ўплыў. Возьмеш бедную, будзеш жыць у недастатках. Возьмеш прыгожую, здрадзіць цябе. Возьмеш брыдкую, не будзеш любіць яе. Возьмеш разумную, не будзе слухаць цябе. Возьмеш дурную, дык яна цябе не зразумее.

Можа быць халодная

— Ты Шура не дабярэш сабе дзяўчыны. Перабіраеш іх як мой дзед рукавіцы ў краме і заўсёды яму то малыя, то вялікія, то грубыя, то халодныя.

— Для мяне можа быць яна халодная, толькі каб бацька яе быў «цёплы», — адказаў Шура.

Прыслаў

УЛ. ВАУРАНЮК
Кленікі
Гайнаўскі павет

Добра святам

Знаюць хлопцы і дзяўчата,
Што ўжо хутка будзе свята,
Што работу кончыць трэба
І на свята купіць хлеба.

Трэба свінку забіць клусту,
Мяса каб было ў капусту,
Мукі добрай накупіць,
Смачных клюсак наварыць.

Трэба хату чыста прятаць,
Можа хлопцы будуць сватаць?

ВЕРА БУЙКО
Семяноўка.

Філасофская крама „Мудрачарпаліца"

(Купляем і прадаем бясплатна)

Аднойчы мудрэц пайшоў з жонкай на возера мыць бялізну, толькі яны, разлажыўшы бялізну, дасталі мыла, з'явілася чорная варона і схапіўшы мыла, паляцела. «Стары, — закрычала жонка, — хутчэй, варона ўкрала мыла!» — Жонка, чаго ты мітусішся? — спакойна заўважыў мудрэц. — Дык-жа варона бруднейшая ад нас».

* * *

Аднойчы на цяля, якое было ў мудраца, напалі мошкі. Цяля пачало неімаверна бегаць. Мудрэц схапіў хварасціну і пачаў біць быка.

«Чаму ты яго б'еш? — спыталі ў мудраца. — Ён-то чым правініўся?»

«Гэта ён ва ўсім вінаваты, — адказаў мудрэц. — Каб не ён, адкуль-бы цяля было такое разнузданае?».

Развязка адгаданкі з 21 нумара «Нівы»

«ВЯСНА АДЗІН РАЗ ПРЫГОЖА».

Кніжныя ўзнагароды вылясавалі: Люба Плева — Койлы, Лявон Салавей — Новая Луплянка, Святлана Сапёрава, Ірына Мызнікевіч і Людміла Клімковіч — Мінск, (БССР), Ян Ясюлевіч — Бартошыцы, Людміла Бондар — Востраў Поўднёвы, Яўгень Жукоўскі — Лука, Аркадзь Галашэўскі — Мінск (БССР) і Галіна Гарустовіч — Скупава.

Узнагароды высылаем поштай.

У арганізацыі сіла

*«Калі Бог не пакіне,
то свінні не з'ядуць»...*
Народная пагаворка

А я гэтую мудрую народную праўду пераклаў на свой лад. І выходзіць так: калі цябе не забудуць добрыя сябры, такія, як Дзядзька Лявон і Памфіла, то ты можа не згінеш, а наадварот — пры іхняй дапамозе выйдзеш у людзі. Яны закінуць добрае слаўцо ў галоўнага рэдактара, а той глядзі і пашаны набярэ і ад часу да часу задрукуе пустое месца ў газеце. Добрая рэклама — гэта надзейная сіла, якая вядзе да поспеху, а гандлёўцаў да вялікіх грошавых абаротаў.

Я калі што пішу аб сваіх справах у газету — раблю гэтак не дзеля прыемнасці чытачам. Мне патрэбен друк у сямейным жыцці. Калі Маланка, бывае, нападзе за што, ды пачне зневажаць рознымі крыўдлівымі словамі, як напрыклад: «завала ты, целямпей, стоўб, каля якога каросліўыя коні чухаюцца», я, зразумела, у спрэчкі не ўдаюся, бо на працягу 40 год сужыцця пераканаўся, што «сабакі не перабрэшаш, а бабы не пераговорыш». Я толькі ў вялікай злосьці калісь сказаў у адказ на ейную трайкатню: — Бязглуздая ты жывёліна!

І што вы думаеце? Як гэтыя словы на яе паўздзейнічалі? Маланка хацела мяне «фізычна зняважыць», а па нашаму кажучы качаргою адлупцаваць. Але я справіўся за дзверы выслізгнуць. На вуліцу, відаць, пасаромілася выбягаць з качаргой, але затое галосячы накіравалася да Нарвы. Чутна было суседзям, як яна ідучы прымаўляла: «Не магу жыць з гэтым антыхрыстам, ён мяне жывёлай абзывае, пайду ўтаплюся, няхай-жа ён пасля смажыцца ў пекле за мае грахі...».

Я, праўду кажучы, крыху спалохаўся і падумаў: з дуру баба можа кінуцца ў рэчку. Будзе ганьба ад людзей і на ўсё жыццё празвуць «душагубнікам». І так непрыкметна я ўслед за ёй дайшоў аж да ракі. У некалькі крокаў ад Маланкі я прытаіўся ў прыбярэжным кусце, ды чакаю што будзе.

Маланка паднесла спадніцу вышэй каленяў, плачучы і сцішка галосячы пабрыла ў рэчку. Я ў гэты момант нават вокам не моргаў і дыханне прытаіў, ды нарыхтаваўся да скоку, як той кот на мышку. Маланка яшчэ вышэй падняла спадніцу і шагнула яшчэ глыбей. Ну, думаю, ўжо пара ратаваць дурную бабу. От, заўзятая, ліха на яе, аднак пастанавіла ўтапіцца... Жаль сашчаміў сэрца; шкада мне стала Маланкі, як ніколі. Шкада мне зрабілася яе моцных, мускулістых, як вытачаных, прывабных ног... (Маланка ў дзень «самагубства» мела каля 30 год).

Кончылася гэта «трагічная» хвіліна тым, што Маланка крыху пастаяўшы (нерухома) ў рэчцы раптоўна павярнула к берагу і рашуча сказала. «Не, дух яму вон, назлосць зраблю, што не ўтаплюся. Можа Марцін і жадаў-бы маёй смерці, каб пасля з другой ажаніцца. Не! Не дачакаць табе другой жонкі, цешся той, якую маеш, і Богу дзякуй, што такую слаўную перапёлачку злавіў!»

Я выскачыў з кустоў і голасна зарагатаў. Маланцы было нялоўка, што ўсю сцэну я бачыў. Яна саромліва падышла да мяне, нясмела ўзяла за руку і апусціўшы вочы сказала: «Марцінка, я хацела цябе толькі пастрашыць, каб ты мяне больш любіў і паважаў, я-ж не жывёліна, а жанчына. Давай памірымся.

Мы памірыліся. Калі мы праходзілі праз вёску, то цёткі ля студні прыйшоўшыя за вадой, гледзячы на нас, казалі сабе:

— Ліха іх зразумее, то яны топяцца, то яны вешаюцца, то яны сварацца, то разыходзяцца, то ізноў, бач, ідуць абняўшыся і міленька размаўляючы, як пара галубоў...

Старая Агата, як казначэй завяршыла размову: «Дзе муж з жонкаю валзяцца, чужыя не ўмешвайцеся. Бо, што дзень папсуе, то ночка - матухна папраўіць...»

Загаварыўся я аб далёкім мінулым і забыўся навошта я хачу пісаць у газету. Друкаваная мая пісаніна патрэбна мне як аглушаючае аружжа супроць Маланкі. Як яна «раскруціць свой калаўрот», то я ёй тыц пад нос апавяданне: «Во, глядзі ты, сівалобая зязюлька, твой дзед не такі ўжо дурны, як ты думаеш. Бачыш! Мяне ўжо хваляць такія паважаныя і разумныя асобы, як Дзядзька Лявон і Памфіла і напэўна іншым я таксама падабаюся. Яна тады, вачыма толькі лыпне і замаўчыць, значыцца пашаны набярэ».

На добры лад я мусіў-бы напісаць публічны ліст у газеце і дзякаваць дарагому Лявону за сяброўскую зычлівасць, але нажаль не магу гэтага зрабіць. Галоўны рэдактар не будзе доўга цырамоніцца з нашай «кампаніяй», пражане аднаго, другога і нават ні ў чым не віноўнага Памфілу. Скажа: «Нашлі сабе бясплатную пошту для сяброўскай перапіскі, плаціце па 60 грошы за марачку і пішыце сабе, колькі вам захочацца, і што захочацца... На гэта існуе пошта.

З рэдактарам трэба ладзіць, як з капрызнай жонкай, дагаджаць яму, бо мы беларусы маем у Польшчы толькі аднаго. Як ён выключыць цябе з ліку супрацоўнікаў, то куды ты сунешся. Значыцца ён бесканкурэнцыйны. А мы не арганізаваныя, значыцца прапалі. Трэба сказаць праўду, што наш рэдактар часамі бывае бязлітасны ў адносінах да артыкулаў. Як возьме ў работу, то як каршун вераб'я, — толькі пер'е сыпецца. А, як пападзе пад благі настрой, то і ўвесь рукапіс шугне ў кошык і ўслед на яго плюне, а ў душы аўтару пашле халеру за тое, што многа напісаў, а пры тым нецікава і неразборчыва.

Праз пошту пасланнь ліст Лявону таксама не хачу. Дзядзька Лявон, як вядома, за пару год шпікунарання ў «Ніве» нажыў сабе ворагаў, дык дзеля ўласнай бяспекі пражывае непрыпісаным і без сталага месца пражывання, як кажуць: тут дзень, там ноч, так і суткі проч.

Я пераканаў, што яго калі-небудзь зусім нечакана, нават у белы дзень, заатакуюць «хрэснікі» і «хрэсніцы» і тады без пажарнай каманды не ўратуеш.

(Працяг на стар. 6)